

**laiškai
lietuviams**

lapkritis / november 1986

LIETUVOS KRIKŠČIONYBĖS SUKAKTIS	325	Jonas Kavaliūnas
DŽIAUGSMAS, GRĮŽUS PAKLYDUSIAI AVELEI	333	Chiara Lubich
MINTYS APIE VILNIAUS KATEDRĄ	334	Leonas Zaremba, S.J.
TEOLOGINIAI MĄSTYMAI	335	Vytautas Bagdanavičius
LIETUVIŠKI PAPROČIAI: LAPKRITIS	340	Danutė Bindokienė
EILĖRAŠČIAI	342	Zenta Tenisonaitė
LABDARYBĖS DARBAI SIELAI	343	Alfonsas Grauslys
AR TYLĖJIMAS VISUOMET YRA AUKSAS?	345	Lina Grigaitytė
ATSIMINK, KAS ESI!	340	Nijolė Jankutė
“NIDOS” KLUBO LEIDINIAI	350	Alė Rūta
VAIKAS IR APLINKOS ĮTAKA	351	Mama Ada
DĖL KO JAUNIMAS PRADEDA RŪKYTI, GERTI. VARTOTI NARKOTIKUS	352	Jūratė Jankauskaitė
PLIUSAI IR MINUSAI BŪTI LIETUVIU SVETIMAME KRAŠTE	353	Edvyna Valkiūnaitė
TĖVYNĖJE	354	Gediminas Vakarīs
KALBA	357	Juozas Vaišnys, S.J.
ĮVAIRYBĖS	358	Red.
ŠYPSULIAI	359	Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	360	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš Vilniaus katedros. Visos nuotraukos paimtos iš Rimtauto Gibavičiaus paruošto albumo “Vilniaus architektūra”. Išleido “Vaga” Vilniuje 1978 m. Viršelio piešinys — Rasos Krokytės.

STATEMENT OF OWNERSHIP

LAIŠKAI LIETUVIAMS—Letters to Lithuanians—is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., a non-profit religious society approved by the Roman Catholic Church. The editor is Rev. Joseph Vaišnys, S.J. The managing editor is Mrs. Aleksandra Likander. The offices of editors, publishers and management are located at 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60638. In the preceding 12 months “Laiškai Lietuviams” averaged a press run of 2490. Total distribution 2398 copies, mail subscription—2298, free distribution—100 copies. None (0) distributed to news agents and none (0) sold through dealers, and 92 copies are leftovers. Annual subscription is \$10.00, single copy \$1.00. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*



1986 / LAPKRITIS - NOVEMBER / VOLUME XXXVII, NO. 10

LIETUVOS KRIKŠČIONYBĖS SUKAKTIS

JONAS KAVALIŪNAS

Europos tautų kristianizacijos pradžia paprastai siejama su jų valdovų pastangomis, pvz., frankų su Chlodvigu, lenkų su Miešku, vengrų su šv. Steponu. Bet Lietuvos kristianizacija susijusi su trimis jos valdovais: Mindaugu, Jogaila ir Vytautu.

Frankai priėmė krikštą 496 m., o lenkai iš čekų beveik penkis šimtus metų vėliau (966 m.). Apie tą patį laiką (988 m.) Rytų krikščionybę priėmė ir senoji rusų Kijevo valstybė. Praėjo dar pora šimtų metų, kol Lietuvos valdovas apsisprendė už krikščionybę. Juo buvo Mindaugas. 1251 m. jis apsikrikštijo su šeima ir dideliu būriu lietuvių. Įsteigė vyskupiją ir pastatė katedrą. Pagal naujausius lietuvių archeologų ir architektų Napoleono Kitkausko, Alberto Lisankos, Gintauto Stankevičiaus, Sigito Lasavicko ir Dalios Bugailiškytės duomenis, gautus darant kasinėjimus po Vilniaus katedra, toji katedra buvo Mindaugo pastatyta Vilniuje, toje pačioje vietoje, kur stovi dabartinė katedra, ok. valdžios uždaryta (plg. N. Kitkauskas ir A. Lisanka, "Naujausi duomenys apie viduramžių Vilniaus katedrą", *"Kultūros barai,"* 1986, 4, 5 ir 6 nr.).

Mindaugas priėmė krikštą iš vokiečių, jų Livonijos ordino. Ir vyskupu buvo išvestas ordino kunigas Kristijonas. Ne be ordino paramos Mindaugas gavo iš popiežiaus ir karaliaus karūną. Bet Mindaugas tuojau pasirūpino išjungti bet kokią vokiečių įtaką iš besiformuojančio Lietuvos bažnytinio ir valstybinio gyvenimo: pakartotinėmis pastangomis jis ne tik Lietuvos vyskupiją išjungė iš priklausymo kaimyninių kraštų bažnytinei jurisdikcijai ir pavedė tiesioginei popiežiaus globai, bet, kitų Europos kraštų pavyzdžiu, ir pačią Lietuvą pavedė Romos globai. Krikštu Mindaugas atvėrė duris krikščionybei bei Vakarų Europos kultūrai ir turėjo atimti vokiečių ordinui pa-



Vilniaus katedros centrinė nava.

R. Sabataičio nuotrauka.

grindą Lietuvą toliau puldinėti, prisidengus krikščioninimo skraiste. Jis buvo pirmasis Lietuvos valdovas, pakreipęs valstybę Vakarų link; iš to kelio Lietuva ir vėliau nebeiškrypo. Visus tuos Mindaugo žygius istorikas Paulius Šležas laiko tiesiog neįvertinamos reikšmės mūsų istorijoje darbu. Todėl Mindaugas, Lietuvos suvienytojas, vienintelis jos karalius ir Lietuvos kristianizacijos pradininkas, mūsų istorijoje užima vieną pačių svarbiausių vietų ir yra vertas minėjimų, akademijų ir paminklų.

Bet, Lietuvos nelaimei, Mindaugas, vos dešimtmetį tevaldęs, buvo 1263 m. savųjų tautiečių, senojo tikėjimo šalininkų, nužudytas. Bendradarbiavimas ar ėjimas kad ir į laikinę sąjungą su ordinu, kuriam pirmiausia rūpėjo Lietuvą užkariauti ir tik tada krikštyti, jiems atrodė per daug rizikingas. Su ordino pavergimo tikslais jie tapatino ir to ordino atstovaujamą krikščionybę. Tokiu būdu vokiečių ordinas, skelbęs Lietuvos krikštytoju, bet nešęs krikščionybę kardu ir žudynėmis, tapo ne krikščionybės į Lietuvą nešėju, bet jos kliūtimi, ir Lietuva liko Europoje paskutiniu kraštu, priėmusiu krikščionybę.

Mindaugo išmintingai pradėtas, toli numatantis darbas buvo sukliudytas. Valstybė nežlugo, bet Mindaugo įdiegtoji krikščionybė nespėjo jo trumpo valdymo metu prigyti, ir po jo Lietuva per daugiau kaip šimtą metų liko pagonišku kraštu. Pirmasis Lietuvos vyskupas Kristijonas dėl sunkių veiklos sąlygų po kelerių metų (1259 m.) pasitraukė iš Lietuvos į Vokietiją ir daugiau nebegrižo. Nėra nei žinių, kad šiuo trumpu laiku būtų buvusios įsteigtos parapijos, kurios sudaro patį krikščionybės pagrindą. Jos Lietuvoje žinomos tik nuo Jogailos ir Vytauto laikų. Tais pačiais 1254 m., kaip vyskupas Kristijonas, buvo pietinėms Mindaugo valdoms iššvestas vyskupu lenkų domininkonas Vitas, bet nei apie jį, nei apie jo įpėdinį vysk. Henriką nėra žinių, kad jie būtų į Lietuvą atvykę ir misijomis užsiėmę. Lietuvos nematė nė vysk. Jonas, Livonijos kryžiuočių rūpesčiu vėliau paskirtas vysk. Kristijono įpėdiniu. Nebelikus

kam Kristaus mokslą skelbti ir bažnytinį gyvenimą organizuoti, ir Mindaugo statytoji katedra buvo paversta pagoniška šventove.

Jei Mindaugas nebūtų buvęs nužudytas ir kraštas likęs krikščioniškas, krikščioniškosios Vakarų Europos kultūra ir švietimas, organizuojamas prie parapijų bažnyčių ir vienuolynų, būtų anksčiau pasiekę Lietuvą ir darę sąlygas tautinei kultūrai kilti, lietuviškai raštijai prasidėti, o per ją ir savas Lietuvos praeities kronikas turėti, vietoj neretai tendencingų svetimųjų. Vokiečių ordinas būtų netekęs savo buvimo pagrindo, o senprusių tauta nebūtų buvusi pasmerkta išnykimui. Juk po Durbės mūšio 1260 m., kur lietuviai sumušė jungtines Livonijos ir Prūsų ordino jėgas, prūsų didžiojo sukilimo (1260-1274 m.) metu bebuvo likusios Prūsiose vos kelios ordino pilys. Ir tų pačių likimas galėjo būti netrukus išspręstas, Lietuvai likus krikščionišku kraštu ir taip ordinui netekus pagrindo šauktis naujos paspirties iš Vakarų. Lietuvos santykiai su Lenkija būtų nuėję kitu keliu, nes, Mindaugo įpėdiniams išsaugojus karališką karūną, Lietuva būtų stovėjusi kaip politiškai daug stipresnis už Lenkiją partneris.

Bet, deja, Mindaugui žuvus, taip neįvyko, ir Lietuvos istorija riedėjo jau mums žinomu keliu. Jam žuvus, ir krikščionybė nebuvo spėjusi tautoje įsitvirtinti, o po jo žymiausias 13 a. Lietuvos valdovas Traidenis (1270-82) buvo jau krikščionybės priešas ir sutvirtino krašto viduje pagonybę. Kiti po jo buvę Lietuvos valdovai, Vytenis, Gediminas, Kęstutis ir Algirdas, krikščionybę toleravo, jai nesipriešino, bet ir nebuvo krikščionybės nešėjai. Tačiau, kai visi Lietuvos kaimynai buvo jau krikščionys, tai, lietuviams su jais santykiaujant, ir krikščionybė palengva sroveno į Lietuvą. Iš Rygos, kur veikė pranciškonai ir domininkonai, buvo siuntinėjami Lietuvon dvasiškai evangelijos skelbti, ir nuo Vytenio laikų pranciškonai jau žinomi Lietuvoje. Vytenis, tenkindamas savo pavaldinių poreikius, buvo pastatęs Naugarduke ir bažnyčią, kurią ordinas sudegino. Sąlytis su krikščionybė

buvo ir per vokiečių pirklius, ir krikščionis belaisvius, kurių lietuviai kartais šimtais parsivesdavo. Gedimino viešpatavimo metu pačiame kunigaikščio dvare buvo pranciškonų ir dominikonų. Jie dalyvavo net jo tarybos posėdžiuose ir rašė Gedimino laiškus. 1323 m. Gediminas kvietė į Lietuvą vyskopus, kunigus, pirklius ir amatininkus, pažadėdamas visiems visišką laisvę. Dominikonams buvo Gediminas pastatęs bažnyčią Vilniuje, o pranciškonams Vilniuje ir Naugarduke. Tai paskiri krikščionybės ženklai Lietuvoje, bet apskritai imant, lietuvių tauta tebegyveno pagonybėje.

Lietuvos valdovo Mindaugo krikštas turėjo reikšti ir visos tautos krikštą, nes tik tie pavaldiniai buvo laikomi savo valdovui lojaliais, kurie laikėsi jo tikėjimo. Bet jis netrukus žuvo, o po jo Lietuvos valdovai ir visa lietuvių tauta, ordinui siekiant Lietuvą pirma užkariauti ir tik tada krikštyti, gynėsi nuo ordino ir tokio jo krikšto ir liko pagony. Tokiu būdu Lietuva po Mindaugo mirties, išskyrus kelerių metų stačiatikio Vaišvilko ir jo svainio Švarno laikotarpį, per 120 metų ligi Jogailos ir Vytauto laikų buvo valdoma valdovų, kurie nei patys savęs, nei savo valdomos lietuvių tautos nelaikė krikščioniška. Tad nelaikė Lietuvos krikščioniška valstybe nei Roma, nei krikščioniškoji Vakarų Europa, ir tai juo labiau, kai Viduriniais amžiais ir gerokai vėliau krikščioniškais buvo laikomi tik tie kraštai, kurių valdovai buvo krikščionys. "Tad kyla pagrindinis klausimas, ar galima ne vien lietuvių ghetto svetur pasitenkinimui, bet ir tarptautiniame forume įpiliētinti Mindaugo krikštą ir jo (Lietuvos) vyskupijos trumpą egzistenciją kaip lietuvių tautos krikštą? Deja, duoti teigiamą atsakymą neleidžia eilė sunkinančių aplinkybių ir faktų, ar žvelgime Romon ir Avignonan, ar į Ordiną ir Vakarų Europą, ar pagaliau ir į pačią Lietuvą ir jos valdovus" (Z. Ivinskis, "Lietuvos krikšto problema", *"Aidai"*, 1966 m., 198 p.).

Lietuvos kristianizacijai naujos galimybės susidarė tik Gedimino vaikaitių Jogailos ir Vytauto valdymo metu. Tų galimybių

buvo net trys. 1382 m. Dubysos sutartimi su ordinu Jogaila buvo beplanuojamas priimti krikštą iš vokiečių ordino, užrašant jam Žemaičius. Ordinas vis siejo krikštą su krašto, ar bent pradžiai jo dalies, užvaldymu, o, gavus Žemaitiją, būtų įvykdyti seni vokiečių norai sujungti Prūsų ir Livonijos ordinų valdomas žemes ir taip apjuosti Lietuvą. Jogailos motina Julijona, stačiatikė, norėjo, kad Jogaila vestų Maskvos kunigaikščio Dimitro Doniečio dukterį Sofiją, priimtų stačiatikių tikėjimą ir jį viešai išpažintų. Kitas Lietuvos kaimynas, Lenkija, pasiūlė Lietuvos didžiajam kunigaikščiui Jogailai karalaitės ranką ir Lenkijos karūną su sąlyga priimti Romos katalikų krikštą ir sujungti Lietuvą su Lenkija. Jogaila apsisprendė už Lenkijos pasiūlymą, nes šis krikštas turėjo atimti ordinui pagrindą organizuoti kryžiaus žygius į jo valdomą kraštą, o gavimas Lenkijos karūnos, būnant didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu, turėjo sustiprinti jo galią prieš kitus varžovus. Be to, ordino krikštas buvo surištas su dalies Lietuvos atidavimu, o priėmimas stačiatikių tikėjimo nebūtų apsaugojęs krašto nuo tolimesnių ordino puldinėjimų, nes Vakarų krikščionys stačiatikius laikė schizmatikais, neištikimais ir blogais krikščionimis. Jogailos pasirinkimui pritarė ir Vytautas, nes Lietuvos krikštu siekė atsipalaiduoti nuo ordino užmačių užkariauti Lietuvą, o Jogailai gaunant sostą Lenkijoje, siekė išsitvirtinti Lietuvoje ir tapti didžiuoju jos kunigaikščiu. Už kelerių metų (1392 m.) Vytautas tai ir pasiekė.

1386 pradžioje Jogaila Krokuvoje apsikrikštijo, susituokė su jaunute karaliene Jadvyga ir buvo vainikuotas Lenkijos karaliumi. Krikštą priėmė ir keli Jogailos broliai, o Vytautas, prieš trejus metus pas ordiną apsikrikštijęs, atnaujino katalikų tikėjimo išpažinimą. Tų pačių metų gale Jogaila su Vytautu ir būreliu lenkų kunigų atvyko į Vilnių ir 1387 m. pradžioje pradėjo Lietuvos krikštą. Tai buvo antrasis Lietuvos kristianizacijos tarpsnis ir pats svarbiausias (plg. Z. Ivinskis, "Krikščionybės kelias Lietuvon", *"Tiesos kelias"*, 1938 m. 297 p.).



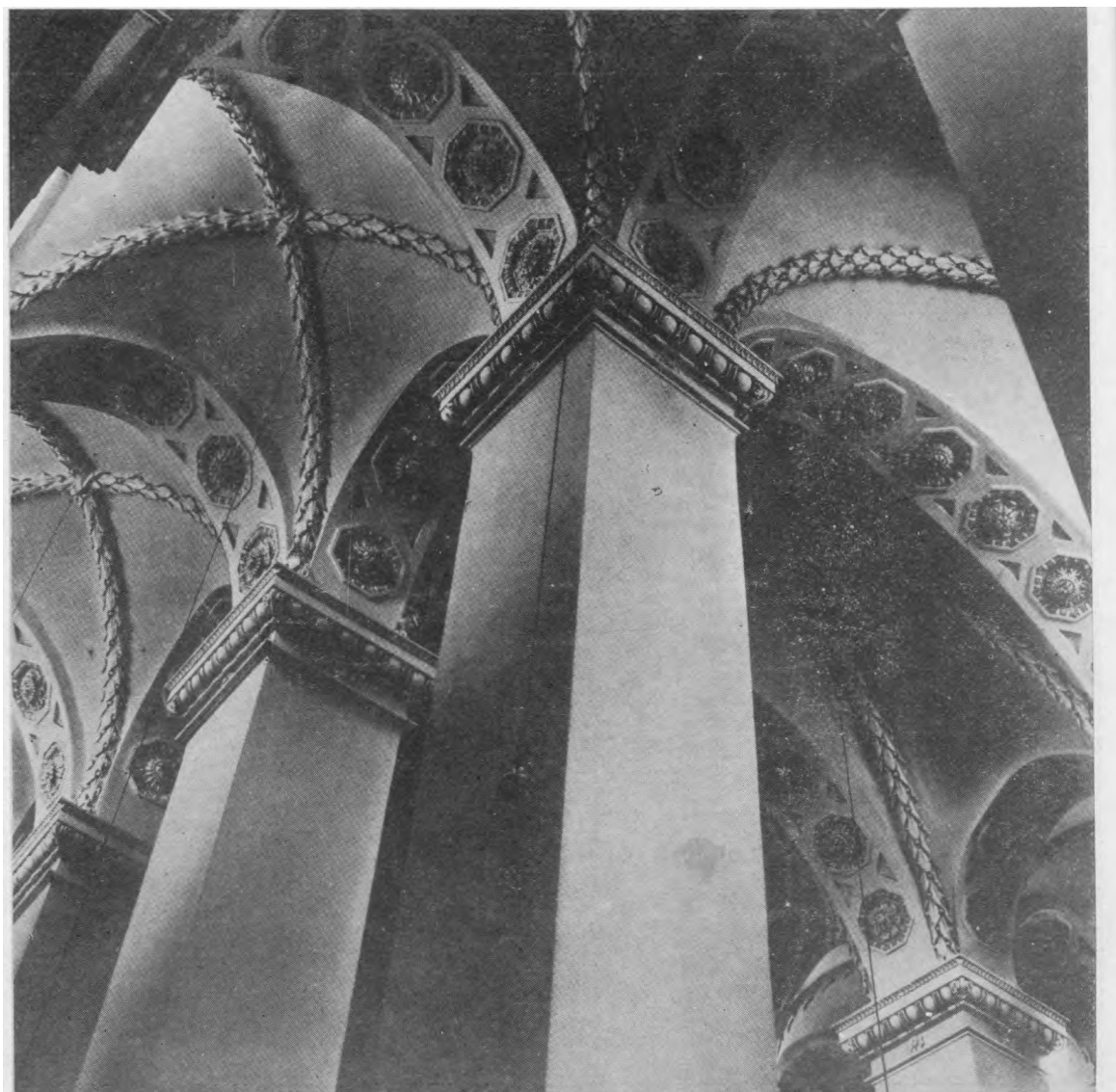
Vilniaus katedra, dabar paversta Paveikslų galerija.

M. Sakalausko nuotrauka

Talkino pranciškonai, jau anksčiau Vilniuje gyvenę ir mokėję lietuviškai. Ir pats Jogaila lietuviškai mokęs žmones poterių ir tikėjimo tiesių. Buvo apkrikštyta "pusė Vilniaus", nes kita Vilniaus gyventojų pusė, manoma, jau buvusi krikščioniška: ją sudarę stačiatikiai ar krikštyti svetimtaučiai daugiausia vokiečių pirkliai. Krikšto apeigose nedalyvavo nei Jadvyga, nei Jogailą krikštijęs Gniezno arkivyskupas, nei lietuvius kunigaikščius krikštijęs Krokuvos vys-

kupas. Manoma, "kad pats karalius (Jogaila) ir jo broliai Skirgaila, Vladimiras, Kaributas, taip pat ir pusbrolis Vytautas to nenorėjo. Jie visa taip sutvarkė, kad krikščionybės Lietuvon įvedimas būtų pačių lietuvių reikalas" (Paulius Rabikauskas, "Lietuvos krikšto jubiliejui artėjant", *"Aidai"*, 1986 m. 84 p.). Antra vertus, lenkai, Lietuvos krikšto faktą aiškiai siekė politinių tikslų, Lietuvos kristianizacija nesirūpino.

Jogaila įkūrė Vilniaus vyskupiją ir pa-



Vilniaus katedros navų skliautai.

M. Sakalausko nuotrauka

statė katedrą. Jos įkūrimo dokumentas išduotas 1387 m. vasario 17 d. Pagal anksčiau minėtus naujausius duomenis, katedra buvo pastatyta toje pačioje vietoje, kur anksčiau stovėjo Mindaugo statytoji katedra, kuri, jam žuvus, buvo paversta pagoniška šventove. Pirmuoju Vilniaus vyskupu buvo Jogailos siūlymu išvestas pranciškonas Andrius Vasilas, kilęs iš Mažosios Lenkijos, jau Algirdo valdymo metu dirbęs misionieriaus darbą Vilniuje ir mokėjęs lietuviškai, pas-

kutiniu metu buvęs Sereto vyskupu. Ir vyskupijas steigiant, buvo siekiama nepriklausomumo nuo Lenkijos. "Steigiant Vilniaus vyskupiją, nieko nepasakyta, kokiai metropolijai ji turėtų priklausyti, ir net popiežiaus kanonišką vyskupijos įsteigimą paveda ne Gniezno arkivyskupui-metropolitui, o savo tiesiog įgaliotam Poznanės vyskupui... Panašiai ir Žemaičių vyskupiją įsteigė ne Gniezno metropolitas, bet Konstancos visuotinio susirinkimo deleguoti Lvovo arki-

vyskupas ir Vilniaus vyskupas" (P. Rabi-
kauskas, ten pat, 84 p.). Vytautas siekė ir
atskiros Lietuvos bažnytinės provincijos,
bet pastangos liko be vaisių. Tik Lietuvai
atgavus nepriklausomybę, buvo 1926 m. į-
steigta Lietuvos bažnytinė provincija, reika-
lus tvarkant arkiv. Jurgiui Matulaičiui, Šv.
Sosto apaštališkam vizitatoriui Lietuvai. Ta
proga išleistame medalyje pagerbiama Min-
daugo įsteigtoji Lietuvos vyskupija, pri-
klausiusi tiesiog nuo Romos, ir vienoje pu-
šyje vaizduojami Mindaugo meto vysk.
Kristijonas ir arkiv. Juozapas Skvireckas, o
kitoje pusėje – popiežiai Inocentas IV ir
Pijus XI.

Iš Vilniaus Jogaila važinėjo į kitas
Aukštaitijos vietas ir skatino krikštytis.
1387 m. buvo įsteigtos septynios parapijos
ir buvę pakrikštyta apie 30.000 žmonių.
Romos katalikybė buvo paskelbta Lietuvos
valstybiniu tikėjimu. Jam apsaugoti buvo
uždrausta lietuviams vesti rusus ir nekatali-
kes ar tekėti už rusų, kol rusiškoji pusė ne-
priims katalikų tikėjimo. Šis naujas atsigrę-
žimas į Vakarus ir užkirtimas kelio pravo-
slavijai bei rusifikacijai ir vėliau bus gyvy-
bingai reikšmingas lietuvių tautos istori-
joje.

Po Žalgirio mūšio ir Torno taikos atga-
vus Žemaičius, 1413 m. Vytautas ir Jogaila
nuvyko Žemaitijos gilumon, aiškino lietu-
viškai katalikų tikėjimą ir įsakinėjo krikš-
tytis. Vytauto rūpesčiu pradėtos statyti Že-
maitijoje pirmosios bažnyčios, kurių 1417
m. buvo jau aštuonios. 1417 m. Vytautas
įsteigė Žemaičių vyskupiją su katedros baž-
nyčia Medininkuose. Jo siūlymu, pirmuoju
vyskupu buvo konsekruotas Vilniaus kated-
ros klebonas Motiejus iš Trakų, kuris mo-
kėjo lietuviškai. "Abu (Jogaila ir Vytautas)
patys krikštijosi ir *įsakė* visai tautai krikš-
tytis (1387). Abu kūrė ir pirmąsias bažny-
čias. Jie ir tapo tikrieji Lietuvos bažnyčios
organizatoriai" (Z. Ivinskis, "Lietuvos baž-
nyčios keliu", 1951 m. 10 p.). Kitas istori-
kas, Simas Sužiedėlis, tikruoju Lietuvos
bažnytinio gyvenimo kūrėju laiko Vytautą,
ypač po 1392 metų, kai jis tapo Lietuvos
didžiuoju kunigaikščiu.

1317 m. buvo padarytas galutinis posū-
kis krikščionybėn, ir ji nuolat augo: XV a.
gale Lietuvoje jau buvo 109 bažnyčios, 91
Vilniaus ir 18 Žemaičių vyskupijoje.

Žemaičių krikštas, pradėtas 1413-1417
m. ir vykdytas daugiausia Vytauto pastan-
gomis, taip pat Žemaičių vyskupija, Vytau-
to įsteigta, veikusi ligi Lietuvos bažnytinės
provincijos įsteigimo 1926 m. ir išlikusi is-
torijos bėgyje lietuviškiausia, turi ypatingą
vietą Lietuvos kristianizacijos istorijoje.
Bet, antra vertus, kadangi Žemaitija buvo
Lietuvos dalimi ir kitų kraštų tokia laiko-
ma, tai ir jos krikštas švęstinas drauge su
1387 m. pradėtu krikštu Lietuvos sostinėje
Vilniuje, kuris oficialiai reiškė visos Lietu-
vos krikštą. "Kada vėl po Mindaugo mir-
ties tragiškai išvirtęs lotyniškasis kryžius
buvo grąžintas viešai į Lietuvą, atskiroms
sritims ir žemėms bebuvo tik techniškas
laiko klausimas, kada kurioje iš jų anksčiau
bus suspėtas pagonių pakrikštijimas. Kai
kur jis nusitęsė iki Jogailos vaikaičių. Bet
toji aplinkybė visai nekeičia oficialaus Lie-
tuvos krikšto fakto, susieto su 1387 metų
data" (Z. Ivinskis, "Lietuvos krikšto prob-
lema", "*Aidai*", 364 p.).

Oficialusis Lietuvos krikštas yra taip
pat realus. "Remiantis ne gyvenamojo mo-
mento reikalavimais, o mozaika istorinių
pagrindų XIII ir XIV amžių įvairių šalti-
nių, kronikų ir autentiškų to laiko doku-
mentų, *realiu* lietuvių tautos krikštu tegali-
ma laikyti 1387 metų krikštą... Lietuvos
krikšto įvertinimas ir to krikšto vad. "nuo-
pelną" klausimas darosi apsunkintas dėl
kai kurių svarbių aplinkybių. Iš vienos pu-
sės lenkai, neišskiriant nė jų istorikų, vis
nevengia pabrėžti savos tautos nuopelnų,
jog tik ji ištraukusi lietuvius iš pagonybės...
Bet čia dažnai pamirštama, jog tikraisiais
lietuvių tautos krikštytojais ir jos bažnyti-
nės *organizacijos* kūrėjais buvo patys Lietu-
vos valdovai, du didieji pusbroliai Jogaila
ir Vytautas. O apie iš Lenkijos Lietuvon
atvykstančius kunigus, kurie nedarė jokių
pastangų mokytis žmonių kalbos, deja, tei-
singai galima kartoti žinomą kan. K. Pra-
puolenio formulavimą, jog tai buvo "neby-

liai apaštalai" (Z. Ivinskis, ten pat, 365-366). Todėl nėra tikslo mums patiems lenkų nuopelnus didinti, o savųjų menkinti.

Nuo 1387 m. Lietuva pastoviai laikė save krikščionišku kraštu, nuo tada ją krikščioniška laikė taip pat Roma ir Vakarų Europa. Tokio pat nusistatymo buvo laikomasi ir nepriklausomoj Lietuvoj, kur 1937-1938 metais buvo minima bei švenčiama Lietuvos krikšto 550 metų sukaktis. Istorikas Adolfas Šapoka 1937 m. "*Naujosios Romuvos*" 31-32 nr. rašė, kad "1387 m. tenka laikyti Lietuvos krikšto metais ne dėl to, kad tada būtų buvę pakrikštytos minios, bet dėl to, kad tada krikščionybė buvo paskelbta oficialia valstybės tikyba ir kad buvo įkurta vyskupystė bei pirmosios parapijos". Lietuvos krikšto 550 metų sukačiai paminėti iškilmingame posėdyje, įvykusiame 1938 m. Kaune, dalyvavo Lietuvos valstybės ir Bažnyčios atstovai, o valstybės prezidentas Antanas Smetona pasakė kalbą. Per Sekminių šventes sukaktis buvo minima visame krašte.

Taip pat ok. Lietuvos vyskupai ir vyskupijų valdytojai, savo 1985 sausio 16 d. raštu apžvelgę Lietuvos kristianizacijos kelią, kviečia kunigus ir tikinčiuosius švęsti 1987 m. Lietuvos krikšto 600 metų sukaktį ir rengtis jai dvasinio atsinaujinimo trimečiu: Gerosios naujienos metais 1985 m., siekiant susipažinti ir įvertinti, ką krikščionybė mūsų tautai yra davusi ir tebeduoda, Šamoningo tikėjimo metais 1986 m., siekiant pagilinti tikėjimo žinias, ir Gyvos krikščioniškosios dvasios 1987 metais, siekiant suprasti, kad "mūsų krikščionybė nėra sausa teorija, o sau ir kitiems palaimintas šviesus gyvenimas".

Todėl ir išeivijos Lietuvos krikščionybės jubiliejui minėti bei švęsti komitetas, vysk. P. A. Baltakio iniciatyva sudarytas iš lietuvių institucijų ir centrinių organizacijų atstovų, paskelbtoje vedamojoje mintyje mini tris Lietuvos kristianizacijos tarpsnius ir kartu konstatuoja, kad 1987 metais švenčiama Lietuvos krikščionybės 600 metų sukaktis, iškeliant krikščionybę kaip didžiąją dvasinę vertybę, jos lemiamą vaidmenį lie-

tuvių tautos istorijoje, žadinant dvasinį atsinaujinimą ir puoselėjant "glaudesnę jungtį su Lietuvos tikinčiaisiais, kovojančiais už savo krikščioniškąjį tikėjimą bei laisvę, atkreipti laisvojo pasaulio dėmesį į jų būklę bei didesne moraline pagalba sustiprinti Lietuvos Bažnyčios ir tautos viltį".

Šūkiu pasirinkta "Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė". Tai žodžiai 45/46 psalmės, lietuviui artimos ir tapusios populiaria lietuviu giesme, kuria būdavo pradedamos ir lietuvių dainų šventės.

Jubiliejui paminėti ruošiami religiniai, istoriniai ir informaciniai leidiniai, giesmės jubiliejinėms iškilmėms, taip pat naujas giesmynas ištisiems liturginiams metams ir lietuviškos giesmės istorija, ruošiami religiniai koncertai, taip pat Lietuvos religinio ir reprezentacinio meno paroda, paskelbti dramos ir poezijos konkursai, išleistas jubiliejinis medalis, parengti jubiliejinių pašto ženklų projektai Vatikano paštui, išleisti ir jubiliejiniai ženklai.

Arkiv. L. Poviloniui ir vysk. P.A. Baltakiui paprašius, jubiliejinių iškilmių atidarymas bus 1987 m. birželio 14 d. Romoje. Iškilmėms vadovaus pats Šv. Tėvas. Kartu vyks arkiv. Jurgio Matulaičio beatifikacija. Todėl iškilmės truks visą savaitę, birželio 11-18 d. Tuo metu bus Lietuvos krikščionybės sukakties proga seminaras, rengiamas pontifikalinio istorijos komiteto, tarpininkaujant kun. prof. P. Rabikauskui, S.J., ir lietuvių religinio ir reprezentacinio meno paroda. Iškilmėse giedos lietuvių operos Čikagoje choras. Kviečiami dalyvauti kiti chorai bei ansambliai. Laukiami visi, ypač jaunimas.

Lietuvoje jubiliejinės iškilmės bus 1987 m. birželio 18 d. Vilniuje. JAV centrinės iškilmės bus 1987 lapkričio 26-29 d. Čikagoje, Kanados — 1987 lapkričio 14-15 d. Toronte. Jubiliejinėms iškilmėms rengiasi taip pat Pietų Amerikos kraštai, Australija, Europa bei kraštų didesni centrai, kur tik gyvena lietuviai.

Visose iškilmėse, jų pamaldose, akademijose, meniniuose renginiuose, dėmesys kryps į Lietuvą ir dabartinę krikščionybės

DŽIAUGSMAS, GRIŽUS PAKLYDUSIAI AVELEI

CHIARA LUBICH

"Sakau jums, šitaip džiaugiasi Dievo angelai dėl vieno atsivertusio nusidėjėlio" (Lk 15,10).

Jėzus, priėmęs visokius muitininkus ir nusidėjėlius su meile, sutiko su jais ir pietauti. Kvieti asmenį kartu pietauti ar tokį kvietimą priimti, buvo didelės draugystės ženklas. Tokiu savo mostu Jėzus norėjo parodyti, kad tarp jo ir tų žmonių jokių užtvarų nėra. Tačiau toks Jėzaus pasielgimas kai kuriuos jo bendralaikius supykėdė, nes čia jie matė paneigimą to griežto atskyrimo, kurį, jų manymu, Dievas norėtų išlaikyti tarp teisiųjų ir nusidėjėlių.

Atsakydamas į tokią kritiką ir kaltinimus, Jėzus papasakojo tris palyginimus apie gailestingumą: paklydusios avelės, pamestos drachmos ir sūnaus palaidūno. Antrasis palyginimas apie pamestą drachmą baigiasi žodžiais: "Sakau jums, šitaip džiaugiasi Dievo angelai dėl vieno atsivertusio nusidėjėlio".

Tuo palyginimu Jėzus norėjo padėti jo kritikams suprasti Dievo mintį. Dievas traktuoja mus, kaip tėvas savo vaikus. Tėvo kantrybė neribota. Jis myli, pirmiausia dėl to, kad vaikas yra jo paties kūnas ir kraujas. Taip Dievas myli mus, nes jis mus sutvėrė; mes atėjome iš jo širdies. Dievo meilė viršija mūsų silpnybes ir nuodėmes.

Jis nori išganyti visus savo vaikus, bet ypatingai rūpinasi tais, kurie jo pagalbos labiausiai reikalingi. Jis pirmas veikia ir ieško paklydusio vaiko, darydamas įspūdį, lyg jo meilė būtų sutelkta tik tam paklydusiam ir tartum kitų visai nebūtų. Ir jis ne-

nurimsta, kol tą vaiką randa. Mes galime suprasti jo džiaugsmą, kai prapuolusį vaiką suranda, ir norą, kad kiekvienas tame jo džiaugsme dalyvautų. Netiktų net klausiti, kodėl; toks klausimas rodytų, kad mes jo elgesio visiškai nesuprantame. Tokiai tėvo meilei nėra racionalaus paaiškinimo. Vienintelis paaiškinimas būtų, kad tėvo meilė reiškiasi tokiu būdu.

Angelai ir šventieji danguje džiaugiasi net ir vienam nusidėjėliui grįžus pas Tėvą, nes jie Dievo mintį supranta tobulai. Taip ir mes, Dievo karalystės vaikai žemėje, kaip ir jie danguje, turėtumėm džiaugtis.

Čia mąstomas palyginimas mums sako du dalykus. Pirmiausia, kviečia suprasti Dievo mintį ir tikėti jo meile. Mes kai kada esame linkę Dievo meilę matuoti savo masteliu. Mes galvojame, kad galėtumėm Dievui nusibosti. Bet Jėzus nori, kad suprastumėm, jog Dievo logika kitokia negu mūsų. Dievas visuomet mūsų laukia. Ir ne tik laukia, bet ir džiaugiasi kiekvieną kartą didžiu džiaugsmu, kai pas jį grįžtame, net jei tų grįžimų būtų ir labai daug.

Antra, Jėzus kviečia mus dalyvauti Dievo džiaugsme. Kai artimas grįžta, mes turime džiaugtis, užmiršę bet kokią spėliojimą ir išdidumą, kuris mus skatintų jį teisti ar išskirti. Mes galėsime džiaugtis visomis Dievo meilės pergalėmis ir dalyvauti jo džiaugsme, jei nepasiliksim praeityje, bet, pavesdami jo meilei mūsų silpnybes ir apsileidimą, pasiryšime su juo bendradarbiauti, dirbdami jo karalystei ir skelbdami jo gailestingumą.

Stengdamiesi gyventi pagal tai, ko mus moko čia mąstomas palyginimas, galime daug pasigelbėti, atgaivinę tikėjimą, kad Dievas myli mus ir artimą. Mes turėtumėm atverti savo širdį — kaip Dievas tai daro — tiems, kurie nuo jo yra nutolę ir kurie pagalbos labiausiai reikalingi.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

padėti Lietuvoje. Tai nepaprasta proga išvesti Lietuvą ir jos padėtį į tarptautinį forumą. Natūralu būti įvairiais klausimais įvairių nuomonių, bet nebūtų natūralu ir išmintinga dėl jų likti pasyviais stebėtojais ir nesinaudoti jubiliejaus teikiama ypatinga proga padėti Lietuvai.

MINTYS APIE VILNIAUS KATEDRĄ

LEONAS ZAREMBA, S.J.

Kai pirmą kartą išvydau Vilniaus katedrą, tuoj pat ją atpažinau. Ta pati, tiek kartų matyta paveikslėliuose, albumuose ir Vilniaus pase. Nors esu matęs daug pačių garsiausių pasaulio bažnyčių, Vilniaus katedra man darė didelį įspūdį. Atrodė didingai. Nesvarbu, kad buvo apraizgyta lentomis ir pastovais.

Vilniaus katedra atrodė nuskriausta. Garsųjų fasadinių statulų nebeliko nė ženklo. Nebuvo nė frontinio reljefo. Liūdniausia buvo viduje. Nebesimatė puošnių altorių, nei Kryžiaus kelio stočių. Tik paveikslų galerija. Paveikslai gražūs, meniškai sugrupuoti, bet kažkaip nesiderino, nes pastatas ne tam skirtas. Visur tvarka ir švara, nežiūrint vykdomo remonto darbų. Argi šitokio likimo turėjo susilaukti didingoji katedra? Juk tai pagrindinė ir seniausia Lietuvos šventovė. Ar asmenybės kulto laikotarpyje padarytoji neteisybė niekad nebus atitaisyta? Ar ne dabar būtų pats patogiausias metas atitaisyti klaidą?

Klausimai, kuriems negavau atsakymo. Su tais klausimais gyvenau ir tebegyvenu iki šiolei. Bet štai naujų minčių pateikė straipsnis, geriau, straipsnių serija, pasirodžiusi *"Kultūros baruose"*: "Nauji duomenys apie viduramžių Vilniaus katedrą". Labai įdomūs. Manau, kad daug skaitytojų bus sužavėti straipsnių turiniu. Napoleonas Kitkauskas ir Albertas Lisanka aprašo visai neseniai atliktus archeologinius kasinėjimus Vilniaus katedros požemiuose. Autoriai duoda taip pat ir kai kurias savo išvadas bei spėjiojimus.

Neskaičiusiems šių straipsnių ir neturintiems progos jų perskaityti, žinotina, kad, atrodo, kasinėjimai buvo atlikti labai rūpestingai ir metodiškai. Pagarbos vertas darbas. Labiausiai mane sudomino radinių interpretacijos ir išvados.

Straipsnių autoriai įsitikinę, kad jau tryliktojo amžiaus viduryje toje pat vietoje, kur dabar stovi katedra, tikrai buvo bažny-

tinis, aiškiai krikščioniškas pastatas. Visi, nors ir labai smulkūs radiniai, atrodo, veda į tai, kad čia buvo karaliaus Mindaugo vainikavimuisi pastatyta katedra. Tai tikra naujiena Lietuvos istorijos ir specialistams, ir mėgėjams. Jei šios išvados pasitvirtins, tuomet sugrius ikišiolinės teorijos apie karaliaus Mindaugo sostinę Kernavėje, apie Gediminą, kaip Vilniaus miesto įkūrėją, su garsiuoju jo sapnu apie geležinį vilką. Ir Adomas Varnas po tokios žinios apie naujausius radinius visai kitaip būtų piešęs karaliaus Mindaugo karūnacijos ceremonijas.

Kitas irgi labai sensacingas radinys yra prie viduramžių katedros šiaurinės sienos rasti vidiniai laiptai. Autoriai daro išvadą, kad greičiausiai ši pirmoji Lietuvos katedra bus buvusi paversta, bent kurį laiką, pagoniška Perkūno šventykla. Sugestionuoja, kad greičiausiai tai bus įvykę po 1263 metų, kai karalius Mindaugas buvo nužudytas. Tai tikrai galimas dalykas, nes Treniota buvo aršus pagonis. Tik ir vėl kyla abejonių, nes Treniota Lietuvą tevaldė labai trumpai, gal tik kokius metus laiko. O po Treniotos Lietuvoje viešpatavo du krikščionys: Vaišvilkas (Vaišelga) ir Švarnas; abu labai aktyvūs ir labai energingi. Bet ir jų valdymas buvo labai trumpas. Jie visi buvo savųjų priešų nužudyti. Gal tada katedrą į pagonišką šventyklą pavertė Didysis kunigaikštis Traidenis?.. O gal Vytenis?.. O gal net pats Gediminas? Vis klausukai.

Įdomios žinios ir apie rastus kapus Vilniaus katedros požemiuose. Yra naujos šviesos besidomintiems Vytauto Didžiojo kapu. Bet šios žinios neleidžia padaryti galutinių išvadų ir pozityviai nurodyti Vytauto kapo.

Autoriai netvirtina, kad pats karalius Mindaugas būtų pavertęs katedrą pagoniška šventykla, bet jie, visai neabejodami, sako, kad Mindaugas, apie aštuonerius metus išbuvęs krikščioniu, nuo krikščionybės atsimetė. Čia man prisiminė Antano Juškos di-

sertacija daktaro laipsniui gauti Gregoria-numo universiteto istorijos fakultete. Nau-jasis doktorantas apgynė savo tezę prieš vo-kiečius profesorius, kad Mindaugo atsime-timas nuo kalavijuočių sąjungos tikrai ne-įrodo, jog karalius būtų ir krikščionybės atsisakęs. Šio dalyko ir naujausi archeolo-giniai radiniai neišsprendžia. Aplamai vi-siems yra žinoma, kad istorija negali vado-vautis vien tik archeologija. Būtinai yra įvairių mokslo šakų bendradarbiavimas.

Užbaigdamas savo mintis, turiu pasaky-ti, kad šis rašinys nepretenduoja būti arche-ologų kritika ar istorikų recenzija. Nors man tai ir labai įdomu, tai ne mano sritys. N. Kitkauskas ir A. Lisanka parašė šiuos straipsnius ne vien tik specialistams. Straips-nių tikslas yra atkreipti skaitytojų dėmesį bei pažadinti skaitytojams minčių ir idėjų. Manau, kad niekam nenusikalstu, pasidalin-damas savo mintimis spaudoje.

Labai laikiu naujųjų iškasenų studijos atski-ro leidinio, kaip autoriai žada. Laukiu leidinio, papildyto naujomis žiniomis ir naujomis išvadomis. Dar labiau laikiu, kad Vilniaus katedra būtų sugrąžinta tikintie-siams.

TEOLOGINIAI MĄSTYMAI

VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS

72. KRISTUS ĮVERTINA SAVO OPONENTĄ

"Pamatęs ateinantį Natanaelį, Jėzus pa-sakė apie jį: 'Štai tikras izraelitas, kuriame nėra klastos'"

Čia turime labai dramatišką situaciją. Natanaelis apie Kristų nepareikšė geros nuomonės, o Kristus apie Natanaelį pasako didelio pagyrimo žodžius: "Štai tikras izra-elitas, kuriame nėra klastos". Kuri iš šių nuomonių yra teisinga? Be abejo, ta yra teisingesnė, kuri ateina iš pilnesnio pažini-mo. Jėzus viską pažino tobulai. Dėl to ir jo sprendimas apie žmones yra tobulas. Nata-naelio žmonių pažinimas yra ribotas, dėl to ir jo sprendimo negali imti kaip absoliutiš-kai teisingo.

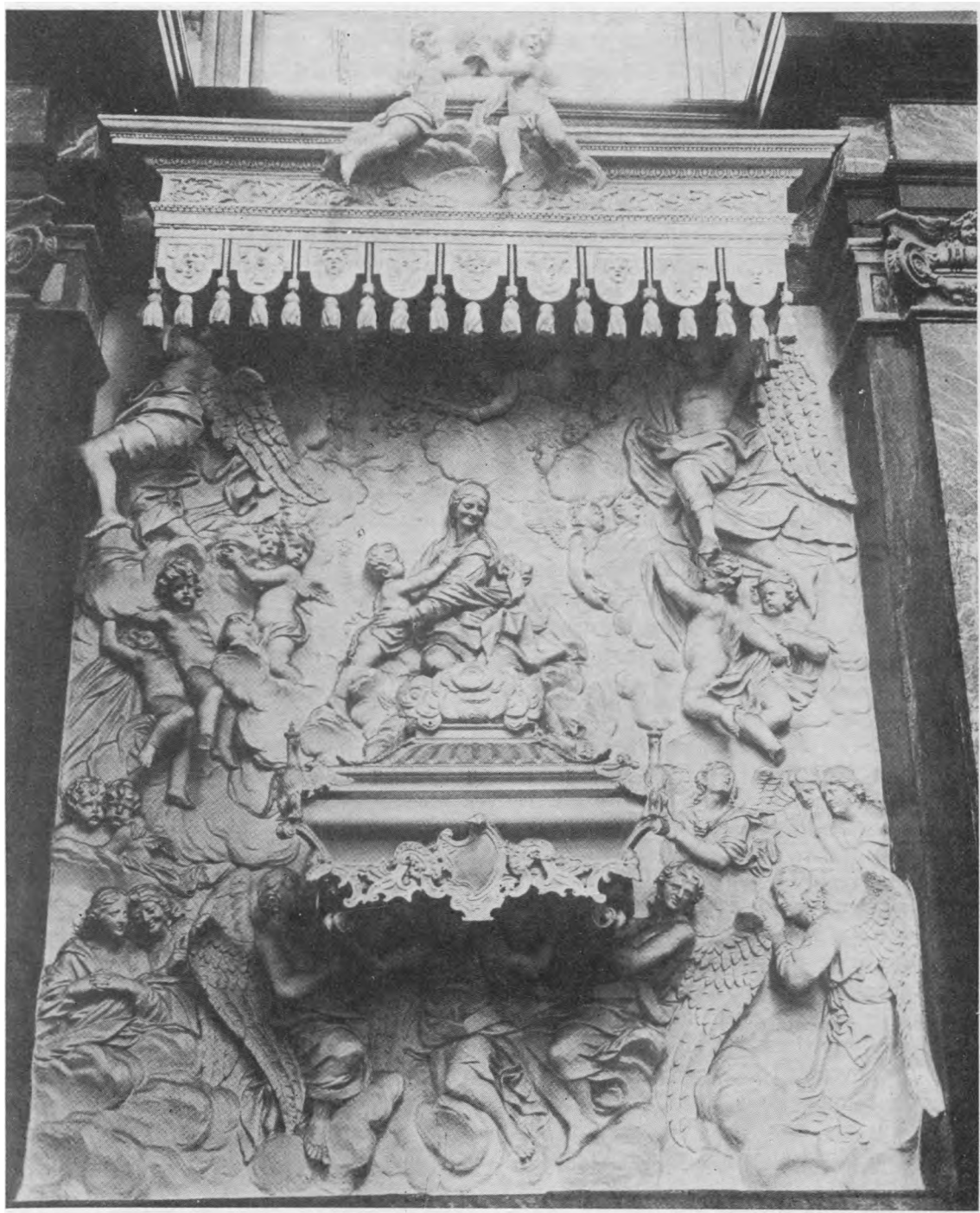
Tačiau Natanelis yra didelių dorinių reikalavimų žmonėms. Tai matyti iš to, kad jis paprasto miestelio visuomenėje neįžiū-rėjo reikiamų duomenų, kad joje galėtų būti Mesijas. Kristus nepapeikė šio Nata-naelio kritiškumo ir griežtumo, nors tai dėl pažinimo trūkumo buvo nukreipta prieš Jėzų.

Panašių dramatiškų situacijų mes dažnai sutinkame savo gyvenime. Jų yra ne tik as-meniniame ir visuomeniniame, bet ir reli-giniame gyvenime. Yra žmonių, kurie atsi-sako Bažnyčiai pripažinti bet kokią Dievo pasiuntinybę ar žmonių gelbstinčią misiją dėl to, kad jie joje neranda doriškai aukštų pasireiškimų. Jie, dėl to kritikuodami Baž-nyčios atstovus, paneigia ir pačią Bažnyčią. Ši situacija yra labai panaši į Natanaelio, kuris, kritikuodamas Nazareto visuomenę, paneigia joje esantį Kristų.

Nesugebėjimą Bažnyčioje įžiūrėti Kris-tų mes turime imti kaip labai realų žmogiš-kosios būties reiškinį. Bažnyčioje nesugeba rasti Kristaus daugelis iš Bažnyčios atsisky-rusių krikščionių. Dieviškumo čia nesugeba rasti visas pagoniškasis pasaulis. Nesiima jo ieškoti visas platus Islamo pasaulis. Jo nesugeba čia rasti modernus materializmas su marksizmu ir komunizmu. Dėl to Nata-naelio atvejis nėra atsitiktinybė, bet gyva realybė Bažnyčios istorijoje. Dėl to mes į šią situaciją turime žiūrėti rimčiau, negu paprastai į ją žiūrime.

Buvęs Čikagos kardinolas Meyer, aiškin-damas popiežiaus Jono XXIII encikliką "Pacem in Terris", rašė: "Aiškos klaidos, kurioms atstovauja daugelis klaidingų filo-sofijų, nesunaikina jose glūdinčio gerumo branduolio. Ir kai patirtis iškelia švieson glūdinčias tose filosofijose klaidas, ji sten-giasi išsilaisvinti iš klaidingų pinklių ir pa-rodyti, kas yra vertinga jų sistemose. Kaip tik tai yra momentas, kada krikščionys gali apglėbti tuos sąjūdžius ir tai, kas juose yra gero, panaudoti Kristaus darbui" ("The New World", 1964 m. vasario 28 d., 10 psl.).

Tai buvo geras enciklikos aiškinimas,



Šv. Kazimiero koplyčios altorius Vilniaus katedroje.

M. Kunčiaus nuotrauka

kuri, atmesdama klaidas, moko, kad nereikia atmesti klystančio žmogaus.

Žmogiškai kalbant, Natanaelis buvo žodžiais išsižadėjęs Kristaus, dėl to ir Kristus galėjo jo išsižadėti. Tačiau Kristus atpažino esminį jo gerumą. Tai galėjo įvykti dėl to, kad šiuo atveju buvo geras tarpininkas, kuris neišžeidė dėl Natanaelio pasipriešinimo, bet pakvietė jį pamatyti Kristų. Čia verta taip pat pastebėti, kad Natanaelis nebuvo užsikirtęs, nes jis sutiko nueiti pas Jėzų, nors juo netikėjo. Natanelis turėjo savo pažiūrą, bet nebuvo joje užkietėjęs. Tuo jis ir skiriasi nuo daugelio visų laikų krikščionybės priešų.

73. NE PATAIKAVIMO ŽMOGUS

"O Natanaelis jam sako: 'Iš kur mane pažįsti?'"

Žmogaus, kuris turi didžių reikalavimų kitiems, negalima laimėti tikėjimui pataikavimais. Paprastai žiūrint, po to, kai Kristus taip mandagiai sutiko Natanaelį ir pasakė tokį komplimentą, pavadindamas jį tikru izraelitu, kuriame nėra klastos, rodos, būtų reikėję laukti mandagesnio Natanaelio atsiliepimo. Jeigu Natanaelis ir nebūtų padėkojęs Kristui už jo gerą įvertinimą, tai bent ką nors mandagesnio būtų galėjęs pasakyti apie Kristų, tačiau jis to nepadarė. Vietoj to jis žėrė Kristui klausimą: "Iš kur mane pažįsti, kad gali taip sakyti?"

Čia vėl susitinkame su pažinimo klausimu, tik šį kartą tas klausimas iškyla ne aktyvia, bet pasyvia forma. Natanaeliui šį kartą svarbu ne tai, ar jis pažįsta Kristų, bet ar Kristus pažįsta jį. Tuo grubiu klausimu, atrodo, tarsi Natanaelis norėtų pasipriešinti Hegelio ar Sartre minties krypčiai, kuri sakytų, kad aš esu tiek vertas, kiek kitas mane pažįsta. Natanaelis nenori priklausyti nuo paviršutinės kito žmogaus nuomonės apie jį ir tokiu būdu savo paties akyse būti tiek vertas, kiek kitas jį vertina. Natanaelis visu rimtumu kelia pažinimo klausimą ta prasme, kad nori sužinoti, ar kitas asmuo jį tikrai pažįsta tokį, koks jis yra. Čia galime pastebėti didelį dorinį Natanaelio rimtumą ir tai, ką mes paprastai vadiname ne-

turėjimu tuštybės. Mes savo pokalbiuose su kitais paprastai nekeliamo taip aštriai savęs pažinimo klausimo, kai išgirstame apie save kokį komplimentą.

Natanaelio laikysena Kristaus komplimento atžvilgiu ir pagrindinio pažinimo klausimo kėlimas šiuo atveju liudija didelį Natanaelio dorinį tvirtumą, sakytumę, net kietumą.

Natanaelio laikysena verta studijuoti, kai susitinkame su apaštalavimo klausimais ir apskritai su mūsų santykiais su tais, kurie vienu ar kitu atžvilgiu reiškiasi kaip krikščionybės ar tikėjimo priešai. Natanaelio elgesys turi mus perspėti nuo vienos taktikos, kuria mes paprastai naudojames tais atvejais. Mes, susitikdami su netikinčiais asmenimis, pradedame jiems pataikauti. Mes juos pagiriame. Tai gerai. Taip darė ir Kristus. Tačiau mes neturime užmiršti, kad pagyrimu ir pataikavimu daug negalime laimėti. Tikėjimo dalykuose susiduriame su labai tvirtomis ir net aštriomis tiesomis, jų priėmimu ar atmetimu. Tikėjimo dalykai yra kaip dviašmenis kardas, kuris nėra paslėptas makštyse. Pataikavimu nėra Kristus nelaimėjo Natanaelio. Šio tipo žmogus yra gana saugus pataikavimo ginklui. Jis dažnai kelia didelius reikalavimus ne tik kitiems, bet ir sau, o į pataikavimą žiūri kaip į ženkla, kad tikėjimui atstovaujantis žmogus neturi jam nieko kito duoti, tik pataikavimą. Toks žmogus paprastai mano, kad tikintis žmogus neturi atsakymo į jo problemas.

Ryšium su pataikavimo pagunda apaštalavimo srityje verta pastebėti, kad mūsų pataikavimai ne kartą eina neteisėtai per toli. Mes netikinčių žmogų norime suvilioti ne tik pataikavimais, bet ir nusileidinėjimais bei išsižadėjimais kai kurių tikėjimo bruožų, kurių mes neturime teisės išsižadėti. Mes manome, kad būtų gera netikinčiojo aki-vaizdoje nutylėti vieną ar kitą jam galbūt nepatinkamą tikėjimo bruožą, tiesą ar praktiką. Tačiau toks kelias Natanaelio neveda į Bažnyčią.

Modernusis Natanelis nori, kad jis būtų gerai, o ne paviršutiniškai suprstas ir įvertintas. Tik tada ir po to jis darosi atviras

tikėjimo tiesai. Dėl to netikinčiojo įvertinimas jokių būdu nėra tas pat, kas jam patavimas.

74. YRA KAS MUMIS DOMISI

"Jėzus atsakė: 'Prieš pakviečiant tave Pilypui, kai sėdėjai po figmedžiu, aš mačiau tavęs'"

Jėzus šiais žodžiais gerai atsako į pagrindinį Natanaelio rūpestį. Natanaelis nori būti pirmiau pažintas, o tik tada įvertintas. Jėzus ir sakosi jį gerai pažįstas. Jis jį pažino pirmiau, negu Pilypas jį pavadino. Jis matė jį po figmedžiu. Nei evangelistas Jonas, nei Pilypas, atrodo, niekada nesužinojo, kas ten yra buvęs po tuo figmedžiu. Ten, be abejo, yra kas nors buvęs, kur Natanaelis pasireiškė pačia gerąja ir esmine savo būtimi. Galimas dalykas, kad joks žmogus nežinojo apie šį Natanaelio pasireiškimą, tik Jėzus pasakė jį žinąs ir dėl to vertinąs.

Tad Kristus Natanaelį pažinojo. Šis pažinimas yra vertas gilesnio mąstymo ir platesnio pritaikymo mūsų gyvenimui. Mes ne kartą liūdime ar esame pesimistiškai nusiteikę, kad mūsų vertingų darbų niekas nežino ar žinodami jų nevertina. Iš tikrųjų mes nesame menkesnėje situacijoje Jėzaus pažinimo atžvilgiu negu Natanaelis. Tuo pačiu santykiu ir dėsniumu, kuriuo Kristus pažino Natanaelio elgesį po figos medžiu, kaip Dievas ir vyriausias mūsų būsimas teisėjas, pažįsta kiekvieną mūsų pasielgimą, padarytą bet kur ir bet kada. Ir net priešingai, joks mūsų veiksmas, atliktas bet kur ir bet kada, nebus Kristaus nežinomas. Jokiam mūsų veiksmui Kristus nėra abejingas, kaip jis nebuvo abejingas Natanaelio pasielgimui. Taigi mes esame pažinti ir įvertinti; yra, kas mūsų gerais darbais domisi ir juos brangina.

Tema, kiek mes kieno esame pažinti, nėra iškilusi filosofinių svarstymų arenoje taip gyvai, kaip yra iškilusi tema, ar mes ką pažįstame. Tačiau ši tema yra labai gyva kasdieninėje kiekvieno žmogaus meilės santykių praktikoje. Mes norime būti pažinti ir mylimi pagal mūsų gerumą taip,

kaip mes save pažįstame ir vertiname. Ir kai mes to pripažinimo iš kitų nesulaukiame, nesame laimingi. Kai kurie žmonės, natūraliai norėdami pilnutinio savęs pažinimo ir įvertinimo, bet jo nesulaukdami, imasi savęs apgaudinėjimo taktikos. Jie slaptai organizuoja apie save žinias ir, kai jas pasakui išgirsta iš kitų, patys gėrasi ir džiaugiasi, kaip objektyviu savęs įvertinimu. Tai nebuvo Natanaelio taktika. Jis ne tik neorganizavo sau pagarbos, bet net priešinosi tai pagarbai, nors ir Kristaus, kol įtarė, kad ji neina iš pilno jo pažinimo.

Mes, šio šimtmečio žmonės, džiaugiamės įvairiais savo civilizacijos padariniais, savo kultūriniais polėkais ir laikome tartum mums priklausančiais dalykais. Mes jaučiamės savo kultūroje panašiai, kaip Natanaelis po savo medžiu, manydami, kad Jėzus apie tai neturi jokio supratimo. Tačiau Jėzus apie mūsų kultūrą turi ne mažesnę supratimą, negu jis turėjo apie tą figmedį. Tačiau tarp mūsų kultūros ir Natanaelio figmedžio yra nemaža skirtumų. Mūsų kultūriniame gyvenime ne viskas vyksta, išeinant iš mūsų gerumo. Ne viskas čia yra tvirta ir saugu. Viena iš būdingųjų mūsų kultūros apraiškų, išduodančių, kad ne viskas čia yra gerai, yra pasklidęs baimės jausmas. Baimė pradeda darytis naujų laikų kultūros bruožu, kuo ji nebuvo anksčiau. Daugelis mūsų laiko žmonių neturi Natanaelio tvirtumo. Daug mūsų laiko žmonių ieško išsigelbėjimo iš baimės arba pas psichiatrus, arba maldoje. Niekad anksčiau nebuvo Bažnyčios maldose prašymo apsaugoti nuo baimės. Dabar tai yra atsitikę dėl to, kad moderni kultūra yra praradusi tradicinę krikščionišką tiesą, kad Dievas yra arti mūsų veiklos ir kad jis reiškiasi savo Apvaizda.

75. TIKĖJIMAS IŠ SUSITIKIMO

"Natanaelis susuko: 'Rabi, tu Dievo Sūnus, tu Izraelio karalius!'"

Štai visiškas Natanaelio tikėjimo išpažinimas. Tą išpažinimą Natanaelis atliko ne po jo pagyrimo, bet po įsitikinimo, kad tas pagyrimas nebuvo tuščias. Kristus tokiu

būdu apsišvieškė jam, kaip tikras jo gyvenimo žinovas. Tik po to Natanaelis išpažino, kad Jėzus yra tautos laukiamas Mesijas. Jo žodžiai "tu Dievo Sūnus, tu Izraelio karalius" yra tokie titulai, kurie, paimti abu kartu, yra tinkamas Kristaus aptarimas.

Natanaelio tikėjimo išpažinimas yra tikėjimo aktas. Tačiau tikėjimo aktas, nors yra reikalingas žemiškų atramų, išeina toliau, negu žemiškieji argumentai. Taip ir Kristaus pavadinimas Dievo Sūnumi išeina toliau, negu daugelis S. Testamento Mesijo formulavimų. Panašią tikėjimo išpažinimo situaciją turime ir kito apaštalo išpažinime, būtent Tomo. Tomas iš Kristaus žaizdų išpažino, kad Kristus yra jo Viešpats ir Dievas (Jn 20,28). Su Natanaeliu yra panašiai. Jis išpažino Kristų Dievo Sūnumi ir Izraelio karaliumi, tik pažinęs Kristaus teisingumą. Šie abu Jono aprašyti tikėjimo išpažinimai liudija, kad jis domėjosi tikėjimo išpažinimo psichologija.

Tikėjimo išpažinimo aktas yra didelė metafizinė paslaptis. Daug teologų, filosofų ir mokslininkų bando prieiti prie šio akto gimimo žmoguje, bet išsamaus atsakymo j šį klausimą neranda.

Aišku, kad tikėjimui reikia įrodymo. Pasak apaštalo Petro, reikia mokėti savo tikėjimą pagrįsti įrodymais netikintiems. Dėl to tikėjimas nėra vien jausminis reiškinys, besiremias vien mūsų įsitikinimu ar vien nuo jo priklausomas, panašiai kaip mūsų sukurti meniški kūriniai. Šalia to, tikėjimas nėra nei mokslas, nei filosofija. Jis netelpa šių vertybių ribose. Tikėjimas yra kažkas daug daugiau.

Ką mes galėtume būdingo pastebėti tikėjime, remdamiesi šiais dviejų apaštalų tikėjimo išpažinimais? Tiek Tomo, tiek Natanaelio atveju, pirmoji sąlyga, kuri įgalino juos padaryti tikėjimo aktą, buvo jų susitikimas su tikėjimo atstovu—jūdviejų susitikimas su Kristumi. Be to susitikimo jų tikėjimas būtų pasilikęs nepareikštas. Susitikimas, žinoma, visų pirma yra išorinis veiksmas, bet kartu jis yra ir išvidinis reiškinys. Ir Natanaelis, kai ėjo pas Kristų, Pilypo vedamas, ir Tomas, kai abejodamas



Šv. Kazimiero koplyčios portalas Vilniaus katedroje.
M. Sakalausko nuotr.

ėjo į apaštalų susirinkimą, turėjo šį dvasinį judesį. Tiek vieno, tiek kito atėjimas reiškė aktyvų pažinimo norą. Tomo atveju, tai reiškė norą patikrinti, ar jo apsisivylimas Kristaus nužudymu negali būti kaip nors nugalėtas. Natanaelis pradžioje gal tik norėjo pasilikti draugystėje su Pilypu. Gal jis tai darė tik iš mandagumo, kuris buvo apvainikuotas dviem dideliais pažinimais: Kristaus pažinimu ir savęs pažinimu ta prasme, kad jis yra Dievo žinomas ir vertinamas. Tiek vienu, tiek kitu atveju buvo kliūčių, kurias reikėjo nugalėti. Natanaeliui reikėjo nugalėti mažavertišką žvilgsnį į kitus žmones, o Tomui reikėjo nugalėti net savo paties patirtį, kai jis matė nužudytą Kristų. Abiejų apaštalų turimos kliūtys buvo nugalėtos susitikimu su Kristumi.

LIETUVIŠKI PAPROČIAI: LAPKRITIS

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Kaip kiekvienas metų mėnuo, taip ir lapkritis — bent jo pradžia — Lietuvoje turėjo savitus papročius ir tradicijas. Svetur gyvenantiems lietuviams tie papročiai pradeda pamažu išblukti, pakeičiant juos vietiniais arba visai jų atsisakant.

Lapkritis neatskiriamai surištas su Vėlinėmis ir Visų Šventųjų švente (lapkričio 1 ir 2 d.). Šių švenčių lietuviškieji papročiai ir tradicijos gerokai skiriasi nuo amerikiečių. Iš jų Visų Šventųjų šventė galbūt arčiau sutampa su Amerikoje švenčiama, nes tai bažnytinė šventė, privaloma viso pasaulio katalikams, todėl apie ją ir nekalbėsime. Tačiau Vėlinės — mirusiųjų atminimo ir paminėjimo diena — gerokai skiriasi nuo čia įprastos "Kaukių dienos" esančios Visų Šventųjų šventės išvakarėse. Vėlinės

— arba Kaukių diena — yra virtusios tarytum kažkokiu karnavalu, vaikams (o kartais ir paaugusiems) persirengiant įvairiais kaukėtais kostiumais ir pasipilant po gatves "saldumynų ir nuotykių pasirinkti". Kadangi paskutiniaisiais metais šis "žaidimas" pradėjo darytis per daug nesaugus ir net pavojingas, Vėlinės švenčiamos Kaukių baliuose ir linksmuose subuvimuose. Tai tikrai nėra mirusiųjų paminėjimas, nors ir Kaukių diena yra pradžią gavusi europieviškoje (Anglijos) Vėlinėse.

Mirusiųjų paminėjimas ir atminimas Amerikoje nejučiomis nukrypo į gegužės 31 d. — Kapų puošimo šventę, nors iš tikrųjų tas paminėjimas buvo skirtas tik kovose žuvusiems kariams pagerbti.

Būtų gera, kad svetimuose kraštuose gyvenantys lietuviai atkreiptų daugiau dėmesio į tradicines lietuviškas Vėlines. Jos yra prasminga susikaupimo diena, pilna rimties, maldos ir taip pat gražių (žinoma, ir bauginančių) pasakų, padavimų, legendų. Kaukių balių galime suruošti įvairiausiomis progom, o Vėlinės yra tik vienos metuose. Lietuviškų Vėlinių papročiai nekomplikuoti, lengvai pritaikomi modernioje miesto

aplinkoje, tik reikia nuprasti jų reikšmę ir įprasti juos vykdyti.

Vėlinių papročius galime skirti į dvi dalis: pagoniškuosius, arba atsineštus-paveldėtus iš senovės, ir krikščioniškuosius, atėjusius į Lietuvą kartu su krikščionybe. Kartais šie papročiai yra taip tarpusavyje susipynę, kad sunku atsekti jų tikrąją kilmę.

Visų Šventųjų šventę įsteigė popiežius Sikstas IV 1480 metais, o Vėlinės pradėtos švęsti IX šimtmetyje. Pagoniškoje Lietuvoje (pagal istorinius ir senųjų kronikininkų šaltinius) mirusiųjų paminėjimo mėnuo buvo spalio arba lapkritis. Savo artimiesiems mirusiems paminėti lietuviai keldavo puotas, aukodavo aukas ir juos minėdavo kitokiais būdais. Krikščioniškosios Vėlinės lapkričio 2 d. buvo lengvai priimtos ir įsivavintos, nes laikas gražiai sutapo su senosiomis šventėmis. Kadangi senovės lietuviai tikėjo pomirtiniu gyvenimu, gerbė ir prisiminė savo mirusiuosius, tai Vėlinių reikšmė tarytum nustelbė Visų Šventųjų šventės svarbą, ir Vėlinės gausesnės ne tik papročiais ir tradicijomis, bet ir prietaisais.

Pagrindinis Vėlinių tikslas — malda už mirusius. Žmonės tvirtai tikėjo, kad jokią kitą dieną maldos ir aukos tiek daug naudos mirusiems neduodančios, kaip per Vėlines. Buvo tikima, kad reikia melstis, melstis ir dar kartą melstis už savo artimuosius, bet taip pat už mirusius, kurių niekas neprisimena, už kuriuos niekas nesimeldžia. Iš tikrųjų, kiek kartų aplankysi bažnyčią ir sukalbėsi maldas (būtinai pridėdant "Amžiną atilsį"), tiek iš skaistyklos sielų pateks į dangų. Kai buvau maža, man ta mintis atrodė tokia nuostabi ir džiuginanti (turėti galią kam nors atidaryti dangaus vartus!), kad Vėlinių dieną su draugėmis bėgdavome į bažnyčią po keliasdešimt kartų, o paskui skaičiuodavome, kiek vėlių iš skaistyklos į dangų nusiuntėme...

Mirusiųjų prisiminimas nesibaigdavo

vien maldomis bažnyčioje. Buvo aptvarkomi kapai, papuošiami paskutinėmis rudens gėlėmis arba spygliuočių medžių šakų vainikais (Lietuvoje lapuočiai medžiai ir krūmai lapkričio pradžioje dažniausiai jau būdavo pliki arba labai apskurę. Buvo net tikima, jeigu per Vėlinės medžių lapai dar nenukritę, tai iki galo metų kils marai, epidemijos, išmirs daug žmonių). Ant kapų taip pat statydavo žvakutes ir vakare jas uždegdavo, kad šviestų artimųjų vėlėms kelią į dangų, lyg nesibaigianti malda. Žmonės stengdavosi, kad per Vėlinės neliktų kapinėse nei vieno neaptvarkyto, žvakute neapšviesto kapo, ypač tų mirusiųjų, kurių niekas neaplankė, nebeprisiminė.

Toks rūpestis apleistais kapais, nors gražus ir krikščioniškas, turėjo ir kitą priežastį. Tai buvo žmogiškos baimės padarinys. Visoje Lietuvoje randamas tikėjimas, kad vidurnaktį tarp Visų Šventųjų ir Vėlinių iš skaistyklos paleidžiamos visos vėlės (jos gauna vieną naktį atostogų!). Vėlės nebekenčia, gali laisvai eiti, kur tik nori. Daugiausia jos renkasi į savo parapijų bažnyčias ir meldžiasi per naktį, bet kitos grįžta į savo gyventas vietas ir gretinasi prie gyvųjų, ieškomamos maldų. Ypač nusidėjėlių vėlės grįžta į tas vietas, kur gyvendamos žemėje nusidėdavo. Jos yra labiausiai pavojingos gyviesiems. Ypač nelaimingos ir piktos yra vėlės tų mirusiųjų, kurių niekas neprisimena, niekas nesimeldžia, nes jų kančios laikas nebus sutrumpintas. Tokios vėlės gyviesiems keršija, daro visokią žalą, todėl buvo stengiamasi už tokius mirusius mels-tis, juos numaldyti ir nuo jų įvairiais būdais apsisaugoti.

Tų išleistų iš skaistyklos vėlių būdavo tiek daug, kad žmonės stengdavosi be reikalo nesimaišyti joms po kojų: po saulėlydžio neidavo laukan, neruošdavo pasilinksminimų ir pan. Iššlavusios namus, šeiminkės neberdavo sąslavų ar pelenų laukan, kad vėlėms akių neprikreštų, neliedavo jokio vandens (ypač nešvaraus) lauke, kad vėlelių neaplietų. Žmonės rinkdavosi į kieno didesnius namus, melsdavosi ir giedodavo šventas giesmes. Jeigu Vėlinių diena

buvo apsiniaukusi, tai metai bus nelaimingi; jeigu lyja Vėlinių naktį — daug žmonių mirs.

Visas tas klajojančias vėles galima ir pamatyti, tik toks smalsumas gali liūdnei baigtis, nes vėlės nemėgsta smalsuolių. Sakoma, kad vaikas, gimęs Visų Šventų naktį, gali matyti bevaikščiojančias vėles. Jas galima pamatyti ir žiūrint pro vestuvinio žiedo vidurį.

Kadangi Vėlinės nedalomai surištos su mirtimi ir mirusiais, reikėtų ta pačia proga pakalbėti ir apie lietuviškas laidotuves.

Laidotuvių papročiai, prie kurių lietuviai buvo pripratę net nepriklausomoje Lietuvoje, taip skiriasi nuo amerikietiškujų, kad anų laikų lietuviškų laidotuvių net prisiminti nereikia: būtų visiškai neįmanoma ir net neprotinga tų laidotuvių papročius pritaikyti mūsų gyvenamose sąlygose (pvz., pašarvoti numirėlį namie, o ne laidotuvių koplyčioje). Tačiau ne būtinai jau turime visapusiškai pasisavinti amerikietiškus laidotuvių papročius, ypač tuos, kurie iš tikrųjų neteikia mirusiajam jokios pagarbos. Tai gyvųjų elgesys laidotuvių koplyčioje.

Tik prisiminkime tokį vaizdą, daugelio patirtą: guli karste žmogus, koplyčios priekyje sėdi paraudusiomis akimis artimieji, lėtai pro juos ir pro karstą slenka draugai, kalba užjaučiančius žodžius. Gražu, graudu, iškilminga.. . O tuo metu pačioje koplyčioje — tikras turgus. Kalbos, juokas, pasižmonėjimas, paskutiniais gandais ir naujienomis pasikeitimas. Tegul verkia, kas verkia, tegul guli, kas mirė, o visi kiti turi progą susitikti seniai regėtus pažįstamus, pasikalbėti, apkalbėti ir maloniai valandėlę praleisti. Jeigu į koplyčią ateina parapijos kunigas ir pertraukia pokalbius, pakviesdamas maldai, tai tas trumpas susikaupimas neilgai tęsiasi, o paskui vėl grįžtama prie asmeniškų niekučių.

Va čia ir būtų gera atgaivinti tikrąją lietuvišką budėjimo prie mirusio arba budynių tradiciją — giedojimą. Šventų giesmių giedojimas šermenyse buvo neatskiriama ir labai svarbi lietuviškų laidotuvių dalis. Kodėl jos neatgaivinti? Pusvalandį, va-

landą koplyčioje susirinkusieji galėtų giedoti šeimos parinktas, multiplikuotas ir išdalintas giesmes. Giedojimui vadovauti galima pakviesti parapijos vargonininką (kiekvienoje laidotuvių koplyčioje yra vargonėliai) arba kurį kitą balsingą žmogų (o tokių juk lietuviai turi daug!). Nuoširdus, ramus giedojimas užčiauptų nereikalingus plepalus, suteiktų laidotuvėms išskilmingumo, rimtumo. Jeigu tuo metu būtų koplyčioje ir kitataučiai, tai jie iš budynių išsineštų tik pasigėrėjimo jausmą. Taip pat reiktų visiškai atsikratyti ir nauja "tradicija" — atsisveikinimo kalbomis koplyčioje. Ypač laidojant žinomesnį žmogų, budynės tampa tikru "bobturgiu": prie karsto varžosi kalbėtojai — kuris bus pirmasis ir pasakys ilgesnę kalbą, sparnuotais žodžiais pravirkdys velionio artimuosius. Kartais tų kalbėtojų tokia ilga eilė pasidaro, kad sausakimšoje koplyčioje net oro pritrūksta (o ką jau bekalbėti apie susirinkusiųjų kantrybę. ..). Mirusiojo nuopelnus galima išskaičiuoti suruoštos akademijose arba per pietus po laidotuvių, o koplyčioje reiktų išlaikyti tinkamą orumą. Žinoma, galime įsivaizduoti, kad dabartinės kalbos prie karsto yra kilusios iš senovės lietuvių raudų, kai pasamdytos raudotojos balsiai raudodavo, išskaičiuodamos mirusiojo dorybes ir visas priežastis, dėl kurių jis ar ji dar turėjo pagyventi. (Kodėl numirei? Tavo žmona graži, vaikai maži, ir kiaulė atsivedė 12 paršelių. ..).

Mes stengiamės įvairiose viešose ir šeimose šventėse atgaivinti tikruosius lietuviškus papročius ir tradicijas. Tais papročiais didžiuojamės, nes jie išskiria mus iš margos tautybių minios, kuri sudaro Jungtines Amerikos Valstybes. Kodėl neatgaiviname dar vienos tradicijos — giedojimo budynės?

■ Paryžiaus Notre Dame katedroje, vadovaujant kard. Lustiger, įvyko pamaldos už teisingumą ir taiką Pietų Afrikoje. Dalyvavo apie 3000 žmonių, jų tarpe ir Jungtinių Tautų generalinis sekretorius Perez de Cuellar, UNESCO gen. sekretorius M'Bow, įvairių Afrikos ir kitų kontinentų kraštų atstovai.

Zenta Tenisonaitė

RADIOAKTYVUS PAVASARIS

*Nėra saulės. . . Nėra vėjo. . .
Pavasario vaikai — medžių skeletai.
Žalias pasauli,
nepasitikėk pavasariu. . .
Tu neverk. . . Gyvenimo dykumoje. . .
Trumpa laimės stotis. . . Su tavim. . .
Be tavęs. . . Gyvybės ratas miglose. . .
Man gaila tavo jaunystės. . .
Aš einu taku užsimerkus, kad nesustočiau,
kad nepažvelgčiau atgal i užrakintą
praetį.
Be spalvų liūdesio palaidotą Rytojų. . .*

PAMIRŠTOS MINIATIŪROS

*Kartais rudens saldus,
supelėjęs žemės kvapas
išauga miške tarp
lietaus medžių ir paparčių.
Aš nebekalbu.
Giliai guli liūdno vandens kaukė.*

*Per atvirą langą
švelniais pirštais
mėnesiena baltina
spalvingas mintis.*

*Aš norėjau rašyti tau.
Toli paliko laikas —
prailgindamas tylą
tarp žemės ir šviesos. . .
Aš savo šaltus pirštus
ištiesiu į Saulę.*

LABDARYBĖS DARBAI SIELAI

ALFONSAS GRAUSLYS

PIKTA DARANTĮ SUDRAUSTI

Įspėdami pikta darantį, mes kovojame su blogiu ir tuo būdu vykdomė gailestingą sielai darbą, nes dorovinis blogis žlugdo artimo meilę ir krikščionišką tikėjimą. Nedorio elgesio nekludomi pavyzdžiai sukuria tokią dvasinę aplinką, kuri netvirtos dorovės ir netvorto tikėjimo asmenis demoralizuoja ir nukrikščionina.

Kovoti su blogiu privalo visi pasisakan tieji už Kristų. Jie negali likti abejingi ir neveiklūs, matydami blogį ar apie jį girdėdami. Jie privalo, atsiradę blogio akivaizdoje, vienu ar kitu būdu jam pasipriešinti. Šios kovos su blogiu pavyzdys yra mūsų Viešpats, kurs aštriais žodžiais puolė fariziejų veidmainiavimą, kurs iš Jeruzalės šventovės varė prekiaujančius. Krikščioniui, kurs blogio akivaizdoje jokio pasipriešinimo nerodytų, būtų galima pritaikyti skaudų Viešpaties papeikimą ir pasmerkimą: "Kas ne su manimi, tas prieš mane, ir kas su manimi nekaupia, tas barsto" (Mt 12, 30)! O tokiam, kurs savo abejingumą ir pasyvumą blogio akivaizdoje bandytų teisinti Viešpaties žodžiais "nesipriešink piktam žmogui" (Mt 5,39), tegalima patarti išsikaityti į visą tuos žodžius lydintį Evangeliją

Labdarybės darbai sielai

1. Nemokantį pamokyti.
2. Abejojančiam patarti.
3. Nuliūdusį paguosti.
4. Pikta darantį sudrausti.
5. Įžeidimus atleisti.
6. Nuoskaudas nukęsti.
7. Melstis už gyvus ir mirusius.

Labdarybės darbai kūnui

1. Išalkusį pavalgydinti.
2. Ištroškusį pagirdyti.
3. Vargšą aprengti.
4. Keleivį priglausti.
5. Kalinį sušelpiti.
6. Ligonį lankyti.
7. Mirusį palaidoti.

jos kontekstą (gretimus tekstus), tada jis pamatys, kad Viešpats čia draudžia į mums padarytą blogį atsakyti blogiu; blogį reikia nugalėti gėriu.

Suprasdami savo krikščionišką pareigą su nedorumo pasireiškimais kovoti, pirmiausia turime save klausti, prieš kokį blogį ir kokiais atvejais turime kovoti.

Pirmiausia reikia reaguoti prieš tą blogį, kurį matome ar girdime. Tai vieši nepadorūs elgesiai, ypač vaikų akivaizdoje. Į šios rūšies papiktinimus Viešpats labai griežtai reagavo. Pažvelkime į Mato 18,6, kur jis grasina mirties bausme tiems, kurie piktina vaikus. Besipriešinant netinkamoms kalboms ar nepadoriems elgesiams, gal būtų galima tokiais atvejais tyliai įspėti nusiikalstančius: "Vaikai mato, vaikai girdi!"

Kovojant su blogiu kituose, reikia kovoti ir su blogiu savyje. Jeigu mummyse bus daug blogio, tai mūsų kova su blogiu kituose nebus sėkminga. Mūsų įspėjamieji galės mums atsakyti tuo žinomu posakiu: "Gydytojai, pasigydyk save!" Kova su savimi nėra lengva, nes retai kas būna objektyvus savo atžvilgiu: kituose matome įvairių trūkumų, kurių nematome savyje. Čia verta prisiminti Th. Mertoną ("No Man is an Island") įspėjimą, kad mūsų draugai mus teisingiau įvertina, negu mes patys, todėl reikia juos vertinti. "Neegoistinė sąžiningai tiesos siekianti meilė nedarys neribotų nuolaidų mylimiems asmenims. Tegul mane Dievas saugoja nuo draugo, kuris niekada neišdrįs manęs perspėti".

Kovojant su religiniu netikėjimu ir neigiamais pasisakymais prieš religiją, reikia didelio atsargumo: atsargiai vertinti šiuo atžvilgiu žmones, lengva širdimi jų nerūšiuoti, nes vien išoriniu, matomu, kad ir nedoru darbu žmogaus padėtis dar neaiškėja, nes nežinome tos dirvos ir tų šaknų, iš kurių šis nedoras darbas kilo. Žmogus gali būti doresnis ar nedoresnis už savo darbą. Tos nedorumo dirvos ir šaknų pašalinis žmogus

nepažįsta. Matome blogą darbą, bet nežinome, ar ši blogumą lydėjo bloga valia (atvirom akim siekiant blogio), ar paveldėtas liguistas silpnumas. Nežinome, kiek tam blogam darbui turėjo įtakos kiti. "Kodėl mūsų brolis nuo mūsų nusisuko? Todėl, kad jis nebuvo užtenkamai mūsų mylimas. Todėl, kad mes dėl jo pakankamai nebudėjome, jo nepamokėme, tikėjimo džiaugsmo neparodėme... Gal savo klaidomis jį piktinome" (Jean Guitton, "Dialog mit Paulus VI", p. 75). Kiekvieną žmogų vienaip ar kitaip vertindami, daugiau ar mažiau klustame. Štai kodėl Viešpats be jokių aiškinimų paprastais žodžiais sako: "Neteiskite kitų, kad patys nebūtumėte teisiami" (Mt 7,1). Kiekvienas žmogus kitam žmogui yra paslaptis.

Tad religijos nepraktikuojančio negalime vadinti "bedieviu". Juk religijos praktikuojimas ar nepraktikuojimas dar jo tikėjimo ar netikėjimo Dievu visiškai neapsprendžia. Juk ar nėra tokių, kurie, ir mažai tikėdami ar net netikėdami, atlieka religinę praktiką iš papročio, tradicijos, norėdami kuriam nors šeimos nariui patikti ir t.t. Antra vertus, yra tokių, kurie liežuviu "laisvamaniauja", bet yra gailestingi, turi krikščionišką širdį. Šiais paskutiniaisiais dažnai galima labiau pasitikėti, nes nuoširdžiai praktikuojama krikščioniška meilė, kaip rodo dažna patirtis, pamažu sukrįščionina visą jo dvasios pasaulį. Jei kas užsitarnautų bedievio vardą, tai gal labiausiai beširdis, negailestingas žmogus, kurs gali abejingai žiūrėti į verkiantį žmogų ir nė piršto nepajudinti jam padėti. Bet tuo vardu jį pavadinti nėra mūsų reikalas ir pareiga.

*

Yra dar vienas blogio šaltinis, kuris daugelį žmonių atstumia nuo tikėjimo — tai kančia, kurios beveik niekas neišvengia. Kova su blogiu — tai kova su kentėjimu, nes žmonės, nepajėgdami kančios, ir ypač asmeniškos kančios, įprasminėti, nusisuka nuo Dievo. Nors šventųjų gyvenime randame heroiskų kančios priėmimų ir pakenkimų, tačiau tokiam heroizmui ir net kančios meilei reikia ypatingos Dievo malonės.

Didelę žmonių daugumą kančia sužlugdo. Tad reikia su kančia kovoti — ją lengvinti, mažinti, padėti pakelti ir bandyti krikščioniškai įprasminėti. Nors, šv. Raštą skaitydami ir gyvenimą stebėdami, susipažįstame su ta tiesa, kad nuodėmės gyvenimą sunkina, kad Dievas kai kada siunčia kančią kaip bausmę už nuodėmes, tačiau kiekvienoje kančioje matyti Dievo bausmę už nuodėmes, visur matyti Dievą-Baudėją — ar tai nebūtų Dievo sąvokos teršimas?! Juk Dievas savo Apvaizda mums yra davęs gamtos įstatymus, protą, sąžinę (kurie mums parodo blogį) ir laisvą valią apsispręsti už gerį ar blogį. Jeigu mes visa tuo nesivadovaujame, tai ar ne kankiname patys save ir vieni kitus?! Tad reikia kovoti su kančia. Reikia džiaugtis tais medicinos laimėjimais, kurie atrandami šioje kovoje. Tai yra, kad ir netiesioginiai, krikščioniškosios meilės pasireiškimai. Juk ir Viešpats su kančia kovojo, gydydamas ligonius, kurie į jį kreipėsi.

*

Kovoti su blogiu reikia. Jei rūpinamės oro švarumu, maisto ir vandens sveikumu, tai reikia susirūpinti ir dvasine aplinka, nes, anot didžiojo šių laikų moralisto B. Haeringo, toksai rūpestis — tai "gyvosios Evangelijos aplinkos kūrimas". Turėtume niekada nepamiršti, kad vieni kitiems darome įtaką ir kad toji įtaka turėtų būti sveika ir teigiama. Niekada nežinome ir negalime nujauti, kaip stipriai ir giliai gali įsmigti kuris nors mūsų smerktinas žodis ar elgesys į artimųjų širdis ir juos neigiamai paveikti.

Reikia su blogiu kovoti, nes, nedorumui nesipriešindami, iš dalies jam pritariame, jį stipriname, drąsiname ir dauginame. Reikia kovoti, nes esame daugiau ar mažiau atskirą už žmones, su kuriais susiduriame. Niekas neturi teisės blogiui nesipriešinti, Kaino, brolio žudiko, žodžiais remdamasis: ar aš esu brolio sargas?! Juk "krikščionis — tai žmogus, kuriam Jėzus Kristus patikėjo kitus žmones" (Lacordaire).

Kovodami su blogiu, pasisakome už Dievą, nors ir nesąmoningai. Tai juto kilnūs indas nekrikščionis Gandhi, pasisaky-

damas: "Aš niekada nepažinčiau Dievo, jei atsisakyčiau kovoti su blogiu ir nebūčiau pasiryžęs toje kovoje paaukoti savo gyvybę" ("Tous les hommes sont frères", Collection Idées, Gallimard, 1958).

*

Kaip reikia su blogiu kovoti, kokiomis priemonėmis ir kokiais būdais toje kovoje naudotis? Juk niekas nenori būti įspėjamas, niekas nenori priimti pamokymų. Kovoje su blogiu, nėra lengva pikta darančio neužgauti ir tokiu būdu blogio nepadauginti! Reikia labai taktiško žmogaus, kuris, nekęsdamas blogio, bet su meile į pikta darančią artėdamas, jį iš blogio išlaisvintų. Čia įsidėmėtini šv. Augustino žodžiai: "Neįspėk artimo, kai jaudinies, kad jis nusikaltų tau; iš savimylės įspėdamas, nieko nepasieksi; jeigu jį mylėdamas tai padarysi — gerai padarysi", tad "mylėk ir galėsi padaryti, ką tik norėsi", nes tavo įspėjamus žodžius jis priims.

Kovodami su blogiu, turime kovoti su tikru blogiu, o ne vien su tuo, kas mums kitame nepatinka, nes tokia kova su žmogaus kitoniškumu padvelks priekabėmis ir liguista netolerancija, pamirštant, kad ir mumyse gali būti kitiems nepatinkamų pasireiškimų. Ne veltui Viešpats mums primena Dangaus Tėvą, kuris "leidžia savo saulei tekėti blogiesiems, siunčia lietų ant teisiųjų ir neteisiųjų" (Mt 5,45). Kovoje su blogiu, girdint ar matant aiškius nusikaltimus dorovei, kartais užtenka vien mūsų nutilimo ir surimtėjusio veido — tų tylių protesto ženklų, o kartais bandymo savo žodžiais pakreipti pokalbį kita tema.

Kovos su blogiu taktiką skelbia Viešpats, reikalaudamas saugoti nusikaltusiojo vardą, pabarant jį prie keturių akių, o jei nepaklausytų — prie dviejų ar trijų liudininkų, ir tik tada, jei dar vis nepaklausytų, pranešti bendruomenei (Mt 18,15-17), nes, nustojęs gero vardo, jis lengviau galėtų virsti dažnesnių nusikaltėliu.

Kovodami su blogiu, mes ugdome savyje meilę tiesai, nes, anot F. Sheen, "kas yra praradęs moralinio pasipiktinimo jėgą, kas

yra praradęs pardavėjų ir pirkėjų vairo iš šventyklos potraukį, tas taip pat yra praradęs gyvą liepsnojančios tiesos meilę" ("Lift up your heart").

Kas į blogį nereaguoja, yra panašus į tą, kuris, pamatęs kylantį gaisrą, aplinkinių nealiarmuoja; jis panašus į tą, kuris, matydamas kitame sunkios ligos simptomus, savo "raminimais" leidžia ligai plisti; jis panašus į tą, kuris, matydamas gendantį vaisių sveikų vaisių pintinėje, sugedusio nepašalina.

Baigiu šią "pikta darančio įspėjimo pareigą", dar kartą primindamas prancūzų garsiojo pamokslininko Lacordaire įsidėmėtiną krikščionio aptarimą: "Krikščionis — tai žmogus, kuriam Jėzus Kristus patikėjo kitus žmones".

Ar tylėjimas visuomet yra auksas? Kada privalome kalbėti?

Lina Grigaitytė

Daugumą žmonių galima suskirstyti į dvi grupes: vieni visuomet kalba ir, aišku, kalba per daug; kiti droviasi kalbėti net ir tada, kai yra reikalas ir pareiga ką nors pasakyti. Psichologai šias dvi grupes labai vaizdžiai apibūdina, duoda joms pavadinimus ir net pasako, kokių cheminių junginių perteklius ar neperteklius yra šių psichologinių savybių priežastis.

Rasti tokį idealų žmogų, kuris visuomet žinotų, kada reikia tylėti, kada kalbėti, nėra lengva. Labai mažai žmonių turi šį pajautimą, nes tai reikalauja psichinio balanso ir nepaprastai jautrios psichologinės nuovokos esamoje padėtyje. Taip pat tai reikalauja visiško nervinio susivaldymo.

Bet pažiūrėkime, kuo mes, kasdieniniai žmonės, turėtume vadovautis, kai išskyla klausimas: kalbėti ar tylėti? Esu mačiusi daug žmonių, kurie, vos tik sutikę kitą žmogų, pradeda be sustojimo berti žodžius, nors ir kitas norėtų ką nors pasakyti. Bet

pirmasis to niekad nesužinos, nes antrajam neleidžia nė išsižioti. Esant gudresniųjų tarpe, reikia leisti jiems kalbėti, klausyti, ką jie pasakys.

Kitas atvejis, kada verta tylėti arba bent mažiau kalbėti, tai yra, kai stovi kaltas prieš teisėją arba esi pagautas policininko už per greitą važiavimą. Šiuo atveju, jeigu per daug kalbėsi, tikriausiai gausi didesnę bausmę, o tylėjimas ir nusižeminimas bausmę sumažins. Tad, kai esi kaltas, — tylėk.

Patariama tylėti ir tada, kai neturi ko nors išmintingo pasakyti. Jei tokiais atvejais kalbėsi, tai tik parodysi savo kvailumą.

Kur nors susitikus svetimą žmogų, pvz., lėktuve, autobuse ar paplūdimy, nėra partartina tuojau pradėti pasakoti apie save, apie savo darbą, nes nežinai, kas tas žmogus gali būti. Tai nereiškia, kad su svetimu neturėtum kalbėti, bet tik reikia atsargumo ir protingumo.

O dabar pažiūrėkime, kokiais atvejais kalbėti reikia ar net būtina. Dažnai tokie žmonės, kurie droviasi kalbėti, tyli net ir tada, kai jie būna neteisingai apkaltinti. Jei-gu kas nors tave neteisingai apkaltina, tai yra tavo pareiga save apginti. Lygiai taip pat yra svarbu, kad žmogus netylėtų, o pasakytų viską, ką žino, jeigu kitas žmogus yra neteisingai apkaltintas, ir tu tai gerai žinai.

Kokiuose nors subuvimuose ar vaišėse būtų nemandagu kur nors kampe atsisėdus tylėti. Ir svečio, ir šeimininko pareiga yra su visais bendrauti, kalbėtis. Tačiau tai nereiškia, kad vienas žmogus turi užimti visą pokalbį ir neleisti kitiems išsižioti. Reikia visuomet žinoti, kada jau laikas sustoti kalbėjus ir leisti kitiems ką nors pasakyti. Jei-gu kuris nors grupės narys pradeda per daug dominuoti pokalbyje, tai susipratusio žmogaus pareiga yra bandyti jį "pastatyti į vietą" ir atstatyti pokalbio balansą.

Kai aplinkybės netyčia suveda su visai nepažįstamu asmeniu, kuris yra moteris, tai tavo, vyro, pareiga yra ją mandagiai užkalbinti, nebent ji aiškiai parodo nenorinti įsivelti į pokalbį. Tavo pareiga tą pokalbį tęsti, leidžiant ir jai įsiterpti.



Atsimink, kas esi!

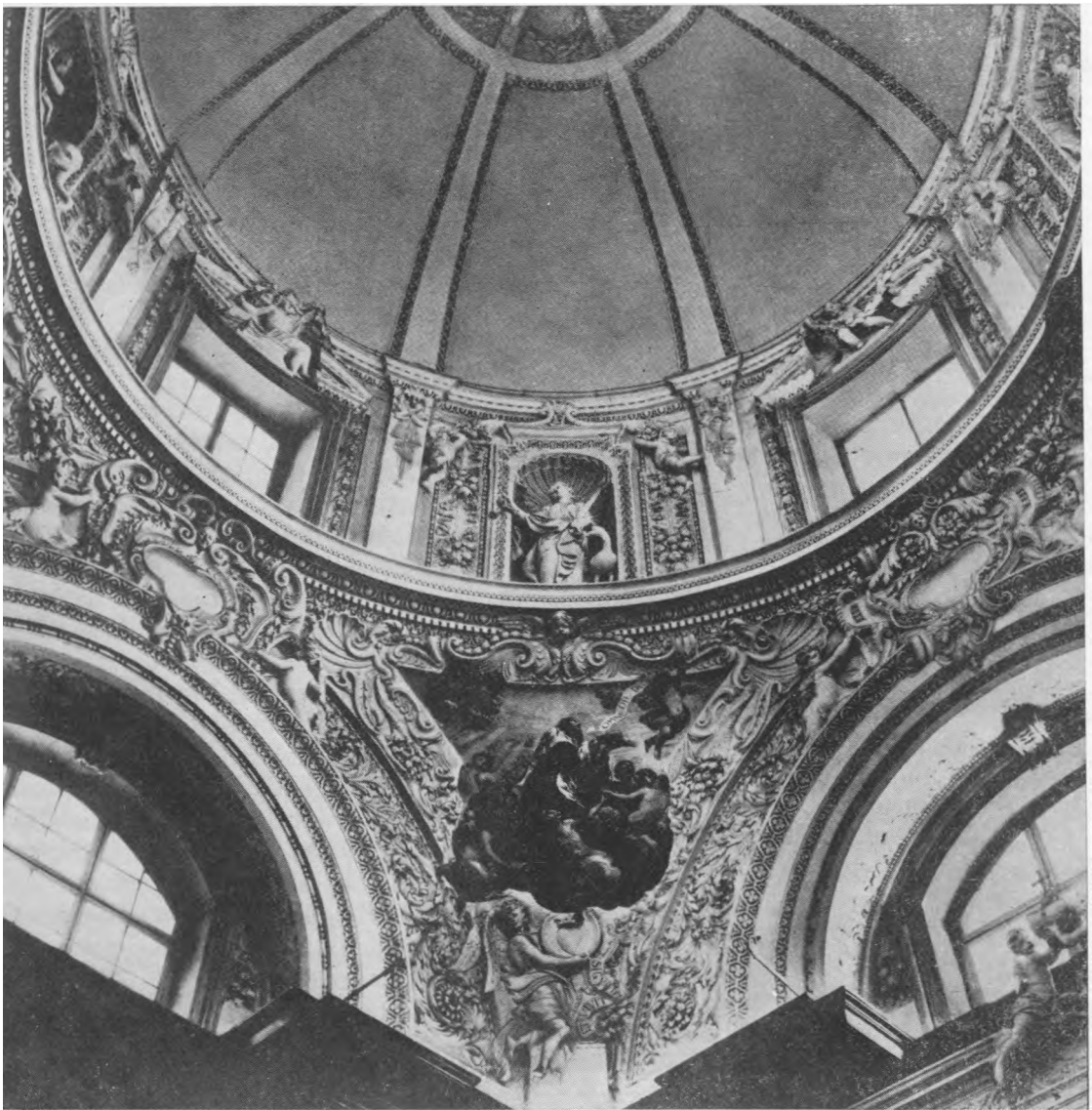
Nijolė Jankutė

(Susipažinimui: Čingizo Aitmatovo "Ilga kaip šimtmečiai diena")

Tarp daugelio gabių parašytų knygų randi linksmy, nuotykingų, fantastiškų, tragiškų ir skaudžių sielvartingų, kur veikėjai, melo apsupti, žūt būt ieško tiesos. Čingizo Aitmatovo, sovietų Kazachstano rašytojo, romanas "Ilga kaip šimtmečiai diena" yra viena iš tų pastarųjų. Šį romaną skaitant, įsigyveni į veikėjų daliai, sielvartauji su jais ir dėl jų likimo. Čia nėra nieko, kas paliktų skaitytoją nuošaliai, neužinteresuotą, neangažuotą. Viskas, kas čia vyksta, "duria" skaitytojo širdin, ypač to, kuris pažįsta totalitarinės valdžios režimą.

Pagrindinis veikėjas, kazachas Jedigėjus, kilęs nuo Aralo ežero (knygoje vadinamo jūra), po II Pasaulinio karo nusidangina su savo žmona Ukubala į didžiąją stepę — Sary Ozekus (geltonąsias žemes) ir apsigy-

Taigi yra atvejų, kada tylėjimas yra auksas, bet taip pat yra ir tokių atvejų, kada kalbėjimas yra auksas. Pasirinkimas, kada kalbėti, kada tylėti, nėra jau toks lengvas ir paprastas, kaip iš meniu restorane pasirinkti keptą ar virtą bulvę. Teisingą pasirinkimą kalbėti ar nekalbėti nusprendžia kiekvieno išsiauklėjimas, subrendimas, nervinis susivaldymas bei psichologinė nuovoka esamoje padėtyje.



Šv. Kazimiero koplyčios kupolas Vilniaus katedroje.

M. Sakalausko nuotrauka.

vena prie geležinkelio linijos mažutėj Boranly-Burano tarpstotėj.

Tarpstotės geležinkeliečių gyvenimas dar tebesiliečia su 19 a., nors už 30 km, stepių plynėse, milžiniškam kosmodrome kunkuliuoja jau 21 a. su erdvių tyrimo raketomis, su kompiuterių centrais, su kariuomenės apsauga, su kosmonautais, keliaujančiais į tarpplanetinių tyrimų stotį.

Bet visa tai Boranly-Burano kazachams

taip tolima, kaip mėnulis, liejās savo grau-džią šviesą ant bekrastės stepės. Burano gy-ventojai — darbo ir vargo pelės. Jų pareiga — prižiūrėti dalį Rytų-Vakarų geležinkelio linijos, kuria nesustodami dunda traukiniai .. iš rytų į vakarus ir iš vakarų į rytus.

Tuose kraštuose visi atstumai buvo matuo-jami pagal tolumą nuo geležinkelio, kaip nuo Grinvičo meridiano...” (12 psl.) Ir boranliečiai praleidžia tuos traukinius, keis-

dami bėgius rankiniais iešmais, kastuvais nukasdami žiemos pusnis nuo bėgių, taisydami pylimus, klodami pabėgius rankomis... Kažkur pasauly esą specialūs plūgai pusnims nuo bėgių nustumti, girdėjo Jedigėjus, bet ilgai, oi ilgai truko, kol jis juos Burano tarpstotėj pamatė.

Šaltos, vėjais kankiančios žiemos, karštos, be medelio, be pavėsio stepių vasaros, nesibaigiantys vergiški geležinkelio darbai — boranliečių kasdienybė. Jos pajvairinimas

— reti poilsio vakarai, kada pasakojamos senosios Kazachstano legendos, kada suskamba senos kazachų dainos, pritariant dombrų stygomis.

Šiame pilkame fone ryškiai išibrėžia Burano Jedigėjaus profilis. Tai Sovietijos gimęs, užaugęs ir pasenęs žmogus, II Pasauliniam kare kontūzytas, dėka stipraus organizmo šiaip taip atsigavęs, sunkiomis pokario dienomis mėtytas ir vėtytas, prisiziūrėjęs ir patyręs "neklaidingos" valdžios klaidingų sprendimų, o tačiau netapęs "homo sovieticus". Nors sunkiais darbais nusiplūkęs, buitinių nepriteklių varginamas, Jedigėjus neaplikto, nesurambėjo, nesusmulkėjo. Jo žmoniškumas žiba kasdienybės pelenuose, kaip tas patarlės auksas. Modernios vergijos narve Jedigėjus yra laisvas, nes jis galvoja. Jo mintis aštri ir gryna, jo sąžinė, kaip radaro spindulys, šauna į tiesą be užuolankų ir be dvejojimų. Tiesa Jedigėjui svarbesnė už pareigūnų gražbylystes, už galingos valdžios įsakymus ir baimę su tais įsakymais prasilenkti. Jedigėjus — doras žmogus. O teigiamas herojus šių dienų romane — retas ir netikėtas paukštis, tuo labiau, jei jis dar ir spalvingas, įdomus, gyvenimiškas. Toks yra kazachas Jedigėjus, Boranly-Burano tarpstotės geležinkelietis, karo veteranas, apdovanotas medaliais už narsumą, spartuolio žymenimis už darbštumą. Bet čia tik išorė, sovietų piliečio standartinis portretas. Č. Aitmatovo talentas plačiais, sodriais, gyvastingais mostais atidengia gilesnius šio žmogaus bruožus: tiesumą, jautrumą artimui, lojalumą šeimai ir draugams ir tyrą, skaudžią, drovią meilę materiai.

Jedigėjaus gyvenimą ypatingai paliečia mokytojas Abutalipas ir Zaripa Kutubajevai bei jų mažamečiai sūneliai. Ta šeima iššaukia iš Jedigėjaus viską, kas yra šio gero žmogaus sieloje geriausia.

Kutubajevai ypatinga pora: "...visa gyvenimo prasmė jiems buvo... jautrumas, artumas vienas kitam. Tuo jie gyveno, tuo jie gynėsi, užstodami vienas kitą ir vaikus nuo žiaurių laiko vėtrų" (106 psl.). O tos pokarinės vėtros Sovietijoje siautė nuožmiai ir naikinančiai.

"Abutalipo nelaimė buvo ta, kad jis pa-buvo ne tik vokiečių nelaisvėje, bet.. pabėgęs.. atsidūrė 1943 m. Jugoslavijos partizanų gretose. ...grįžus į tėvynę, buvo im-tasi nagrinėti jo byla... filtravimo komisi-joje. Po daugelio apklausų, akistatų, ...vil-čių ir nusivylimų, Abutalipas grįžo į savo Kazachstaną, nepraradęs teisų, tačiau ir be-tų privilegijų, kurios priklausė demobili-zuotiems" (108-109 psl.). Ir nors Abutali-pas vėl pradėjo mokytojauti, bet neilgam. Rajono švietimo skyrius "...pasiūlė paduot pareikimą išeiti iš darbo savo noru: buvęs karo belaisvis neturįs moralinės teisės mo-kyti augančią kartą" (111 psl.). Ir taip mo-kytojas Abutalipas su šeima, giminių iš bai-mės atstumti, atsidūrė Burane prie sunkių geležinkelio taisymo darbų.

Ta vargana šeima Jedigėjų iš karto pa-traukė. Jis instinktyviai jautė dvasinę gimi-nystę su Abutalipu: skurdo ir skriaudos ne-laisvė jie buvo laisvi — galvojančio, my-linčio, tiesos ieškančio individo laisvė.

Romane išskirtiną vietą užima Kazach-stano senovė (kurią, kaip "atgyveną", val-džia trina iš kazachų atminties) liečiančios dvi legendos: Ana Bejito kapinių ir dai-niaus Raimaly-aga.

Ana Bejito kapinės — garbingiausia lai-dojimo vieta sarožekų žemėse. Čia laidoda-vo labiausiai gerbiamas, "žodžiais ir dar-bais gerą vardą pelniusius", žmones. Č. Aitmatovo romanas kaip tik ir apima vie-nos dienos Jedigėjaus kelionę, vežant laidoti artimiausią draugą, šaunų kazachą Ka-zangapą, į šias garbingas kapines.

Ana Bejito legenda pasakoja, kad gilioje senovėje sarozeky žemes puldinėjo žiaurūs žonžuanai. Paėmę sarozeką į nelaisvę, užmaudavo jam ant galvos tik ką papjauto kuprio odos kepurę — širi — kuri, džiūdamas suspausdavo galvą, kaip replėmis. Vieni belaisviai mirdavo baisyse kančiose, kiti, likę gyvi, tapdavo mankurtais — savo praeities nebeatsimenančiais vergais, akiai klausančiais, akiai vykdančiais žonžuanų įsakymus.

Toks baisyus likimas ištiko jauną naimanų tautelės vyrą, Anos sūnų. Užmovę baisyją širį, pavertę jį žonžuanai mankurtu. Tačiau motina Ana, nepamesdama vilties, susirado sūnų stepių tolybėse, ganantį žonžuanų kupranugarius.

Visai bandė motina grąžinti sūnui atmintį: kalbėdama apie tėvą, tėviškę, dainuodama ir raudodama. Tačiau veltui: mankurto niekas nedomino, nejaudino, jis nieko neprisiminė. Galų gale, žonžuanų įsakymas, sūnus mankurtas iš pašalų nušovė motiną strėle. Neimanės Anos balta skarelė pavirto paukščiu, kuris klajoja stepėse klykdamas — atsimink! Tavo tėvas Donenbajus, Donenbajus. ...

Antroji legenda pasakoja apie garsų džigitų dainių Raimaly-aga, senatvėje pamilusį devyniolikmetę dainę Begimąją. Juvieji tyra meilė, meniškų sielų nuostabus sąsaskambis, sukėlė pavydą ir pasipiktinimą siauraširdžių-siaurapročių kaimynų tarpe. Nutarę, kad senis Raimaly-aga, pamildamas jauną Begimąją, išprotėjo ir užtraukė gėdą visai giminei, jie užklupo dainių netikėtai ir nukankino, pririšę prie beržo, Alacho, dorovės ir gero elgesio vardan...

Šių dviejų labai jautriai atpasakotų legendų pakaktų susidaryti vaizdą, kas gresia individui, patekusiam į tironiją. Čia nebereikia net "tarp eilučių" skaityti. Tačiau autorius kalba toliau ir pasako daugiau: apie Abutalipo areštą (jis drįso rašyti karo atsiminimus, o vaikus mokė skaityti "čia mūsų namas", vietoje "čia mūsų pergalė ir Stalinas"...), ir mirtį tardant; apie širdį plėšiantį Zaripos ir vaikučių skausmą; apie gilią, atsidavusią, beviltišką Jedigėjaus mei-

lę našlei Zaripai; apie "asmenybės kulto" pabaigą ir pomirtinę Abutalipo reabilitaciją, iškovotą teisybės ieškotojo Jedigėjaus pastangomis; ir apie Sabitžaną, valdžios internatuose išmoksintą Kazangapo sūnų, kuriam nerūpi nei Kazachstano praeitis, nei kokia ten teisybė. "Kam prieš vėją šlapintis? Gyvenu užpakaliui, kad burnai gardesnis kąsnis tektų", sako šis "homo sovieticus". "Mankurtas tu!" — sviedžia jam įširdę Jedigėjus (329 psl.).

O visų šitų įvykių ir įvykėlių fone Burano tarpstotėje dunkso milžiniškas kosmodromas, kuriame vyksta paslaptingos operacijos, slapčiausi tarpkontinentiniai pasitarimai su tokiu pat kosmodromu Nevadoje, JAV, kaip apsaugoti Žemę nuo ką tik atrastos aukštos civilizacijos kitoj galaktikoje, kad "tik niekas nepasikeistų Žemėje, kad viskas liktų, kaip yra" (323 psl.).

Reikia stebėtis autoriaus drąsa, kuri tačiau nėra beatodairiška. Aitmatovas vartoja "žaibolaidžius" labai įdomiame "Autoriaus žodyje", pabrėždamas, kad "Burano Jedigėjaus poveikslas — socialinio realizmo pagrindinis principas — darbo žmogus". Be to, dėl visų sunkumų, skriaudų ir neteisybų autoriaus personažai kaltina Dievą, kuriuo netiki, save, likimą, vėliau — Beriją, "tą iki panagių išaiškindą budelį, arba besiblusinėjančius biurokratus. Tačiau galingoji sistema lieka nepaliesta jokio šešėlio. (Galbūt ir Lenino premija autoriui suteikia tam tikrą atviresnio žodžio privilegiją).

Kalbant apie šį ypatingą romaną, negalima nutylėti glaudaus ir jautraus veikėjų ryšio su gamta. Stepių kazachai dar tebėra labai arti senovės aulų ir jurtų. Savo dvasioje jie dar klajokliai piemenys po atviru bekraščiu Alacho dangumi. Ir aprašomoje dabartyje jų susisiekimą priemonė — kupranugaris. Todėl šioje knygoje yra daug, vaizgantiškai tariant, epizodų-deimančių, pvz., Jedigėjaus draugystė su savo kupranugariu, galinguoju pasiutėliu, juodabarzdžių dvikupriu Karanaru, kurį galima drąsiai ir rikiuoti į pagrindinių veikėjų eilę; ogi į stebuklinės pasakos rėmus tinkanti auksinės

makrės žvejonė, ogi plastiški stepių vaizdai!

Autorius šią knygą ir pradeda, ir baigia su gamta. Galbūt simboliškai skaitytoją į stepę įveda lapė: alkana, nusikamavusi, bėginėdama po išdžiūvusias, bevaisės lomas, tačiau atkakli, nepasiduodanti, užgrūdinta kietos buities, kaip ir Burano gyventojai. Romanas baigiasi su aukštai padangėj sklandančiu pesliu-vanagu, laisvu, kaip oro srovės po sparnais. Baltas, nesugaunamas peslys, kaip Jedigėjaus, kaip Abutalipo laisvos mintys, skridusios į gimtojo Aralo pakrantes.

Priespaudoje žmogumi išlikti nelengva, tačiau galima, jei neprarandi praeities atminimo, savo žmogiškosios vertės.

"Žmogus, netekęs savo tautos patirties, praranda istorinę perspektyvą ir geba gyventi vien šia diena", sako autorius.

"Kieno tu? Koks tavo vardas? Prisimink savo vardą! Tavo tėvas — Donenbajus, Donenbajus!" — klykia baltas legendų paukštis Jedigėjui. O gal ir visiems tiems, kuriems kasdien gresia mankurto likimas.

P.S. Prieš trejetą metų Vilniuje buvo pastatyta drama pagal šią Aitmatovo knygą. Mačiusiems ji paliko sukrečiantį įspūdį ir nuostabą režisieriaus išradingumu bei drąsa.

Čingizas Aitmatovas. "Ilga kaip šimtmečiai diena". Vaga, Vilnius 1983.

"Nidos" klubo leidiniai

Alė Rūta

Ava Saudargienė. NAIKINAMIEJI. Politinio kalinio pasakojimas. "Nidos" leidinys nr. 108. 1985 m. 224 psl., kaina 6 dol. nariams.

"Naikinamieji" — ryškus, autentiškas vilniečio Petro Siemiškos sovietinio neteisingumo ir jų kalėjimų bei lagerių žiaurumo liudijimas. Autorė Ava Saudargienė mirusio kankinio pasakojimą perduoda tiksliai, vaizdžiai ir jautriai. Knygą skaitai, negalėdamas atsitraukti.

Pora pastabų: kalbinių ir techninių. Viršelis įspūdingas — juodos ir raudonos spalvos, bet baltomis raidėmis rusiško teksto — kažin ar reikėjo? Žinoma, tai skonio dalykas. Beje, neminimas viršelio autorius. Dabar okupuotoje Lietuvoje mada net į eilėraščius ar į beletristiką įgrūsti rusiškų posakių; tai primena "graždanką", baisiuosius mūsų spaudos naikinimo laikus.

Kalbinė pastaba jau rimtesnė. Autorė nelabai skaitosi su mūsų sintakse, nepaiso skyrybos. Pora pavyzdžių: "Jau trečią okupacijos dieną, susisiekimo valdybos viršininkas..." (18 psl.). Arba: "Netoli Vilniaus, atžygiuojančius sulaikė..." (23 psl.). Kodėl čia kableliai po laiko ir vietos aplinkybių? (Po "dieną" ir po "Vilniaus"). O kur kableliai reikalingi, ten jų nėra, pavyzdžiui: "... perėmė NKVD milicija sudaryta iš kriminalistų paleistų iš kalėjimų ir valkatų" (26 psl.). Čia kableliai turi būti po "milicija", po "kriminalistų" ir po "kalėjimų". Per visą knygą panašios sintaksės klaidos bado skaitytojo akis. Šiai ir kitiems autoriams būtų labai pravartu peržiūrėti Juozo Masilionio naujai išleistą "Lietuvių kalbos sintaksę" arba Juozo Vaišnio "Praktinę lietuvių kalbos vartoseną". Abi knygas galima gauti "Drauge".

Šiaip ši knyga yra gražus autorės darbas: autentiškos medžiagos atžvilgiu, stiliaus. alsuojančio humanizmu, aprašymu jautrių dalių taip, kad skaitytojas suprastų ir įsijaustų. Būtų verta šią knygą išversti ir į kitas kalbas, paskleisti pasaulyje. Tinkamas skaitinys suaugusiems ir jaunimui.

Fabijonas Neveravičius. PRIEŠAI. Raštų rinkinys. Išleido "Nida" 1986 m. Gaunama adresu: "Nida" Press, 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England.

Tai F. Neveravičiaus pomirtinių raštų rinkinys. Autorius atsiskyrė su šiuo pasauliu prieš penkerius metus Anglijoje.

Kukli, bet iš išorės daili 168 psl. knygelė, rūpestingai suredaguota. Kalbos ir korektūros klaidų labai nedaug. Pradžioje — tikslī autoriaus biografija, tik nepažymėta,

kas ją parašė; gal tas pats asmuo, kurs redagavo? Tik leidėjų žodyje dėkojama rašytojo našlei Irenai, kad ji rūpestingai surinkusi paliktus rankraščius.

Turiny — jautrus, patriotiškas "Laiškas Broliui"; paskui — apysakos "Įsteigtas susidomėjimas" bei romano "Kilpa" fragmentai. Abu labai įdomūs; gaila, kad tik fragmentai. "Praktika", "Nuostolių surašymas" galėjo būti taip pat didesnių kūrinių nuotrupos. Literatūriškai parašyti ir "Didysis simbolis", "Gabumai" (ironiškas pasakojimas), šmaikšti humoreska "Laikas bėga visą laiką". Raštų rinkinio pabaigoje — pjesė "Priešai", iš spaudos draudimo laikų, buvusi vaidinta Brooklyne, režisuojant Vitaliui Žukauskui. Knygos pradžioje atspausstas skelbimas. Kuriais metais? Tiksliai parašyta vieta, bilietų kaina, salės adresas ir stambiomis raidėmis laikas: Š.m. vasario 23 d. 6 val. vakaro. Šių metų... O kurių? Tai daugelio lietuvių veikėjų, renginių vadovų bendra klaida, tęsiama iki dabar. Nežymimi metai, tik "šių metų"... Praėjus kiek laiko, niekas nebežinos, kada, kuriais metais.

Fabijono Neveravičiaus raštus malonu skaityti. Tai būta gabaus, įdomaus rašytojo, taip pat vertėjo ir žymaus kultūrininko, visuomenės veikėjo. Jo istoriniai ir buitiniai romanai: "Blaškomos liepsnos", du tomai, 1936 m.; "Erškėčiai", 1938 m.; Gulbių sala", 1938.; novelių rinkiniai: "Palaimintas juokas", 1938 m.; "Dienovidžio sutemos". 1949 m. Stilius linkęs į estetinį realizmą, kalba sklandi, taisyklinga. Jo vertimai: S. Žeromskio "Nuodėmės istorija", 1935 m.;

S. Reymonto "Kaimiečiai", 1937 m.; Wallace "Ben Huras", 1938 m.; Jalu Kureko "Gripas siaučia Napravoje", 1938 m.; L. Tolstojaus "Anna Karenina" 1943 m.; G. Orwellio "Gyvulių ūkis", 1952 m.

Autorius plačiai yra bendradarbiavęs lietuvių spaudoje pavarde ir slapyvardžiais: A. Vanagas, G. Pužas, Ž. Bajoras, B. Žemaitis ir kt.

"Nidos" knygų leidykla pradžiugina savo klubo narius ir kitus skaitytojus retais ir svarbiais leidiniais. Jei atsirastų daugiau nuolatinių to klubo knygų prenumeratorių



Vaikas ir aplinkos įtaka

Mama Ada

Kol vaikas nepradeda eiti į mokyklą, jis yra izoliuotas nuo gatvės gyvenimo. Jo pasaulis yra namai; jo autoritetas — tėvai. Bet tai dar nereiškia, kad vaikas viską be jokios kritikos priimtų, kas vyksta jo namuose. Jau priešmokykliniame amžiuje vaiko dvasioje pasireiškia namų įtaka, kas dažnai nustebina motiną, kuri negali suprasti, iš ko vaikas išmoko blogų papročių ir ydų, kai jis yra motinos priežiūroje, kai svetima įtaka dar jo negalėjo paliesti.

Daug įtakos vaiko charakterio vystymuisi turi namų aplinkos dvasia. Jei motina apsileidusi savo pareigose, jei melas yra dažnas namų svečias, jei teisingumas šlubuoja, jeigu namie vis girdėti tėvų barniai, vienas kito plūdimas, girtuokliavimai, tai vaikas tokią blogą namų įtaką jaus visą savo gyvenimą.

Norint šių blogybių išvengti namuose, tėvams neužtenka tik aprūpinti vaikučius drabužiais ir skaniu maistu. Jiems reikia duoti daug daugiau. Pradedant vaikus auklėti, reikia pirmiausia save perauklėti, reikia daug įprastų ydų atsisądėti, reikia kasdien daryti sąžinės sąskaitą. Radus savo

ir pirkėjų, tai "Nidos" leidykla turėtų dar svarbesnį vaidmenį išeivijos raštų pasauly.

Kiekvienas lietuviško rašto gerbėjas, mūsų literatūros draugas, turėtų įsidėmėti aukščiau minėtą "Nidos" adresą.

ydų, kurių nenorėtum matyti savo vaikuose, stenkis tuoj jų atsikratyti.

Vaikai, pradėję eiti į mokyklą, stebi mokytojus. Jeigu mokytojas įsigyja vaikučio pasitikėjimą, apgalvotai perteikdamas mokomąjį dalyką vaikui suprantamu būdu, tai jau yra daug pasiekta. Nors vaikas bus ir mažesnių gabumų, vis tiek galės būti geras mokinys, jei bus gavęs gerą pagrindą šeimoje, jeigu mokykloje bus tinkamai auklėjamas. Bet jeigu vaikas ateina iš netvarkingos šeimos, jeigu mokykloje mokytojų nėra suprastas ir mėgstamas, jeigu dažnai be reikalo bus baudžiamas, tai iš tokio vaiko, nors jis būtų ir gabus, netenka daug ko laukti. Tokie vaikai ir kitiems darys blogą įtaką.

Labai svarbu gerai užpildyti pomokyklinį laiką namie. Vaikas neturi būti nuolatinis gatvės gyventojas. Pažįstu šeimų, kurios nupirko televizijos aparatą tik tam, kad vaikus pririštų namuose, kad jie neslaimpinėtų gatvėse. Bet ir televizija gali atnešti blogybių, jeigu motina nekontroliuos jų programų, o vaikui leis žiūrėti, ką tik jis nori, kas tik jam patinka.

Dažnai vaikai pasirenka žiūrėti visokias žiaurias programas, kur šaudomasi ir mušamasi. Tada ir vaikas išmoksta vartoti kumštį, partrenkti kitą ant žemės, kad būtų toks "herojus", kaip matė televizijos programose. Motina su tokiais vaikais ne tik savo namuose turi bėdų, bet nuolat girdi ir kaimynų skundus dėl išmušto lango, dėl prakirstos kito vaiko galvos ar sutinusios nosies.

Tad tėvai turi nuolat budėti, saugoti vaikus nuo blogų įtakų ir duoti jiems gerą pavyzdį. Jeigu to nebus, vaikai tėvams nebus paguoda, o tik nuolatinis širdies skausmas.

■ Popiežius Jonas Paulius II balandžio 13 d. paskelbė šventuoju kuklų pranciškonų vienuolį kunigą Antonio Fasani, gimusį 1681 m., išgyvenusį 71 m. amžiaus.

■ Kanadoje Lietuvos krikšto 600 metų sukakties pagrindinis minėjimas bus Toronte 1987 m. spalio mėnesį.



Dėl ko jaunimas pradeda rūkyti, gerti ir vartoti narkotikus

Jūratė Jankauskaitė

Iš tikrųjų, kodėl jaunimas daro dalykus, kurie jiems yra kenksmingi? Aš manau, kad dažniausiai viskas prasideda su draugais...

Draugai, patys įpratę rūkyti, pasiūlo cigarečių ir kitiems. Toks nekaltas "pabandyimas" kartais tęsiasi gana ilgai. Jaunuolis netiki, kad jis įpras rūkyti ir negalės nustoti. Tai atsitinka tik kažkokiems neišmanėliams, o jis yra labai stiprus ir gudrus — gali mesti cigaretes, kada tik panorės. Jaunuolis rūko tik todėl, kad nenori atsilikti nuo draugų, kurie taip pat rūko.

Pasitaiko, bet labai nedaug, atvejų, kai tėvai leidžia jaunuoliams rūkyti. Jie patys rūko, tai visai natūralu, kad vaikai taip pat įpranta rūkyti. O kartais rūkymas prasideda iš nuobodumo ir neturėjimo, ką veikti.

Panašiai yra ir su gėrimu. Noras išgerti kai kam kyla iš neturėjimo gero užsiėmimo, iš nuobodumo. Yra jaunuolių, kurie, pakviesti į svečius, pirmiausia pasiklausia, ar bus gėrimų. Jeigu atsakymas teigiamas, tai jaunuolis pasiryžta eiti į balių, o jeigu negaus išgerti — tai ir eiti neverta.

Narkotikai — tai įprastinė šių dienų jaunuolių problema. Jaunimas tiki, kad narkotikai jiems padės užmiršti visas bėdas ir problemas. Gal tai ir teisybė, nes, apsvaigęs nuo narkotikų, jaunuolis nejaučia jokių problemų, bet — argi taip "užmiršinėsi" visą gyvenimą?

Narkotikų vartojimo labai sunku atsikratyti, nes jaunuolis įpranta ir negali be

jų gyventi. Jis nori vis daugiau ir daugiau. Nuo narkotikų žmogus pasidaro nesavas, pasikeičia jo charakteris, pasidaro nervingas ir bijo grįžti į tikrą gyvenimą. Tiesa, kad jaunuoliai nelabai galvoja, kas bus rytoj, jiems svarbi tik ši diena, šis momentas, dabartis. Turbūt sunku ir galvoti, kai esi apsvaigęs nuo narkotikų. Galvoti reikia tada, kai protas dar veikia ir jaunuolis nėra pradėjęs gerti, rūkyti arba vartoti narkotikus.

Pliusai ir minusai būti lietuviu svetimame krašte

Edvyna Valkiūnaitė

"Atsiminkite, kad tauta, kuri nežino ar kuri užmiršta savo praeitį ir dvasines vertybes, mirs ir išnyks iš žemės paviršiaus. Tautinis mokymas ir auklėjimas duoda tautai sparnus, kuriais ji skrenda į aukštumas tarp kitų pasaulio tautų".

*Kardinolas Josef Slipyj,
Lvovo arkivyskupas*

Būti lietuviu yra didelė garbė. Lietuva buvo garsi ir garbinga jau nuo senų laikų. Vytauto Didžiojo laikais Lietuvos plotas buvo nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų. Tai didžiausia valstybė visoje Europoje. Ir jos kalba yra labai sena. Keičiantis gyvenimo ir politinėms sąlygoms, Lietuva mažėjo, bet jos garbė liko ta pati. Tad būti lietuviu yra didelė pasididžiavimas.

Mūsų seneliai atbėgo į šitą kraštą, ieškodami laisvės ir saugaus gyvenimo. Jie turėjo išmokti svetimą kalbą ir pradėti gyvenimą iš naujo. Bet jie nenusiminė ir stengėsi taip padaryti. Jie sunkiai dirbo, augino vaikus, leido juos į mokslus ir svarbiausia — augino juos lietuviška dvasia, nes norėjo, kad vaikai nepamirštų savo tėvynės Lietuvos.

Dabar mūsų tėvai mus siunčia į lietuviškas mokyklas, į organizacijas, vis norėdami, kad mes, kur tik galima, semtumės lietuviybės. Įvairios dainų šventės, tautinių šo-

kių šventės — vis tai dideli plusai lietuvių Amerikoje. Mes ne tik parodome amerikiečiams, kokia kultūringa tauta yra Lietuva, bet taip pat sustipriname pačių lietuvių lietuviybę.

Mes didžiuojamės, kad kalbame dviem kalbom, tuo tarpu amerikiečiai tegali varuoti vieną, anglų kalbą. Nors ir neturime savo tėvynės (ji okupuota), galime išlikti lietuviais, išlaikyti kalbą, papročius, tradicijas ir kultūrą.

Apsilankymas Lietuvoje irgi geras dalykas, nes galima pasididžiuoti svetimtaučiams, kad turi dar vieną tėvynę. Nors ji šiuo metu yra nelaisva, bet ją gali lankyti ir jai priklausyti.

Antra vertus, čia gimusiems yra sunku išlaikyti lietuviybę ir išmokti lietuvių kalbos. Angliškoje mokykloje, televizijos programose, sporto įvykiuose ir visur kitur girdime tik anglų kalbą. Lietuvių kalbai nedaug laiko skiriama: kelias valandas šeštadienį, truputį pakalbame šeimoje, ir viskas. Kai kurie ir tėvai jau nebenori, kad vaikai išmoktų lietuviškai. Daugelis jų jau yra gimę Amerikoje ir jiems, kaip ir mums, Amerika nėra svetimas kraštas, o anglų kalba — ne svetima kalba. Tik tėvų ir senelių dėka mes išmokstame lietuviškai, sužinome apie Lietuvą. Būti lietuviu svetimame krašte yra sunku, bet nėra neįmanoma. Reikia tik trupučio pastangų.

■ Šanghajuje kinų vyriausybė savo lėšomis suremontavo katalikų bažnyčią, kuri iki šiol buvo uždaryta, ir atidavė katalikams. Šanghajuje dabar jau atidarytos 22 katalikų bažnyčios. Paleistas ir Šanghajaus katalikų vyskupas, kalintas nuo 1955 m.

■ Kun. Pranui Gavėniui, saleziečiui, Šv. Kazimiero parapijos klebonui Sao Paulo mieste, Brazilijoje, už jo kultūrinę veiklą įteiktas "Ciccillo Matarazzo" medalis.

■ Austrijoje, Mariazell Dievo Motinos šventovėje, vyko maldos už persekiojamus krikščionis Čekoslovakijoje, Ukrainoje ir Lietuvoje.

■ Lietuvoje 600 metų krikšto sukakties pagrindinis minėjimas įvyks Vilniuje 1987 m. birželio 28 d.

■ Lenkijoje domininkonai atgaivino prieš karą leistą žurnalą, skirtą tomistinėms studijoms. Buvo gautas vyriausybės leidimas.



Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

ĮSTEIGTAS BLAIVYBĖS MUZIEJUS

Vilniuje, Respublikiniuose profsąjungų kultūros rūmuose (Daukanto 5), pradėjo veikti Lietuvos respublikinės savanoriškosios kovos už blaivybę draugijos visuomeninis blaivybės muziejus. Jo tikslas — aktyvinti antialkoholinę propagandą, supažindinti visuomenę su blaivybės sąjūdžio istorija.

Muziejuje sukaupta nemažai vaizduojamojo meno kūrinių antialkoholine tematika, meno mėgėjų kūrinių, šio sąjūdžio istorinės medžiagos. Deramą vietą parodoje užima gauta iš respublikos įmonių, gaminančių alkoholinius ir bealkoholinius gėrimus, butaforija.

Druskininkuose gydamosios fizinės kultūros ir ambulatorinio gydymo centre (Komjaunimo 2) jau kurį laiką veikia šio muziejaus filialas. (Tiesa)

KODĖL SUSIRŪPINĖS PEDAGOGĖS VEIDAS?

Žaidimų aikštelėje prie mokyklos susibūręs šešiamečių būrelis. Jie tik ką atsisveikinę su darželiu ir jo auklėtojomis. Ant žaidimų staliuko limonado butelis, nedidelės stiklinaitės, užkandžiai. „Į sveikatą!“ — skamba vaikiški balsai. Šalimais stovinčios jaunos mamos nenuleidžia akių džiaugdamosios, kaip greitai išaugo jų vaikai — taip neseniai pirmąkart į lopšėlį nešė, o štai ir pirmokai. ..

Vaikai pamėgdžiojo suaugusiuosius. Jų sąmonėje jau susiformavęs tvirtas jausmas: jeigu šventė — pakelk stiklėlį, paragink

gerti draugą. Tą supratimą jie gal nuo metų ar dvejų tvirtai įsiurbė į sąmonę. Ateis laikas, ir jie, net nesusimąstę, pakels vyno ar degtinės stiklėlį.

Kai mokytoja atkreipė dėmesį šalia stovinčių vaikų motinų — jos tik rankomis skėstelėjo: toks jau gyvenimas, tokie papročiai. Įstatymas uždraudė gerti viešojoje vietoje, tai nėra ko labai ir bijoti dėl vaikų ateities... (Tiesa)

ORNITOLOGINIS DRAUSTINIS

Didžiausias Kapsuko rajone Zaltyčio ežeras paskelbtas ornitologiniu draustiniu. Šio draustinio tikslas — apsaugoti perinčių gulbių koloniją bei kitus gausius vandens ir pelkių paukščius.

Zaltyčio ežere kasmet peri 4-5 gulbių poros, bet šertis suskrenda dešimtys paukščių. Ežeras sykiu su greta esančiu Žuvintu sudaro tą gamtinį kompleksą, kuris būtinas ornitofaunai. Rudenį šiuose ežeruose apsisloja praskrendančios žąsys, sykiu su jomis čia glaudžiai pradedanti formotis vietinė pilkųjų žąsų kolonija.

Lietuvoje yra 6 ornitologiniai draustiniai. Bendras jų plotas — 5822 hektarai. Šiuose draustiniuose išliko savita vandens ir pelkių paukščių sudėtis. (Tiesa, "Gamtos" skyrius)

ŽUVINTO REZERVATAS

Rezervato vyresnysis mokslinis bendradarbis A. Pranaitis savo tiriamose aikštelėse ties Dambavaragiu, šalia kitų pelkinių paukščių, aptiko paslaptingo ir reto paukščio gaiduko lizdą su keturiais iškilusiais jaunikliais. Dabar jau žinoma dvi gaidukų perinvietės Žuvinte. Ornitologai abejojo šių paukščių buvimo ir perėjimo galimybe rezervate. Stebėtojai pamatė virš ežero, virš Salos, besklandantį raudonąjį sakalą. Žuvinto rezervate jau užrašyta 253-ji paukščių rūšis. (Tiesa, "Gamtos" skyrius)

GRAŽIOJI NERINGA

"Literatūroje ir mene" Aldona Žemaitytė rašo, kad Neringos gražumą reikia saugoti, kaip savo akį. Jos gražumo nesumai-

šysu su kitu kurortu ir vasarviečių gražumu. Jos grožį gali patirti kiekvienas, kuris gavo iš Neringos vykdomojo komiteto leidimą įvažiuoti, atstovėjo dvi ilgiausias eiles pasų skyriuje, kad tą leidimą patvirtintų.

Neringa yra sala, kurią sudaro kas pora dešimčių kilometrų išsidėsčiusios gyvenvietės — Juodkrantė, Pervalka, Preila ir Nida. Sala ištįsusi per penkiasdešimt kilometrų. Vasarą traukia į ją žmonės, trokšdami užmiršti savo buitį rūpesčius ir vargus, atsiduoti saulės, vandens, gryno pušynų oro ir tylos malonei.

Neringa netapo panaši nei į Palangą, nei į Druskininkus. Čia nėra išvystytos poilsio industrijos. Šiais metais Neringa švenčia dvidešimt penktąjį savo kurortinį sezoną. Išgražėjusi Nida, išsiplėtusi Juodkrantė. Prižiūrimas miškas — parkas, tvarkingi keliai, auganti Pervalka ir Preila. Prieš trejetą dešimčių metų Nida — Neringos širdis — buvo tik pustomu smėliu paženklintas žvejų kaimelis. Šiandien jį galima atpažinti iš restauruotų arba iš naujo suremontuotų etnografinių žvejų namų.

Neringos nuotaika per dieną keičiasi kelis kartus. Rytą dangus spindi mėlyne, saulė žeria karštus spindulius į žemę ir vandenį. Poilsiautojai iš visų kampų traukia pliažo link. Apypietę nuo jūros arba nuo marių pradeda traukti debesys, dangus sparčiai niaukiasi, ima krapnoti, o kai kada pliūpteli staiga lietus. Rytą atsikėlęs, nenuspėsi, kuris iš keturių vėjų atsiųs dangumi savo dovaną ir kokia ji bus.

BĖK, ŽIRGELI, BĖK GREIČIAU!

Jau dvidešimtą kartą Utenos hipodrome buvo surengtos respublikinės ristikų žirgų lenktynės. Šiomet jose dalyvavo rekordinis dalyvių skaičius: 114 važiuotojų ir 10 raitelių iš 17 rajonų. Daug valstybinių ūkių augina ir ruošia lenktynėms ristikus žirgus, su kuriais varžybose lenktyniauja žilagalviai darbo veteranai ir jaunimas. Kasmet plečiasi šios Sporto šakos geografija. Štai šiemet pirmą kartą savo jėgas išmėgino Biržų, Molėtų, Švenčionių, Šilutės rajonų važiuotojai ir raiteliai. ("Tiesa")

KAUNO MIESTO KRAUTUVĖSE TRŪKSTA DARŽOVIŲ

Birštono daržininkystės tarybiniame ūkyje auginama 20 pavadinimų daržovių. Jos užima pusketvirtą šimto hektarų. Vasaros atostogų metu ūkio daržuose kasdien triušė dešimtys moksleivių iš Prienų, Birštono bei kitų mokyklų.

Apie 150 hektarų daržovių tenka prižiūrėti ir nuimti vienu metu. Pribrendo — skubėk imti. Tokiu laiku kasdien reikia ne mažiau kaip 300 talkininkų, o ūkio bendrabutyje tik 95 vietos. "Sukis, kaip išmanai", sako daržininkystės agronomas Rimvydas Klimavičius.

Šiais metais pagal sutartį Kauno vaisių ir daržovių prekybos susivienijimas iš ūkio turėjo supirkti 79 tonas jaunų morkų su žalumynais, o priėmė tik 20 tonų. Likusias dėk, kur nori. Tas pats atsitiko ir su ankstyvaisiais kopūstais. Šiomet pradėta auginti cukinijos. Pagal planą reikėjo parduoti 10 tonų, kai tuo tarpu buvo galima parduoti dvigubai daugiau. Kauno prekybininkai jas piiko labai nenoriai. "Nejaučia laiko dvaisios ne tik Kauno, bet ir Prienų rajono prekybininkai", su kartėliu kalbėjo ūkio direktorius Kazimieras Morkvėnas. "Apmaudu ir pikta, kai matai, kad Prienų, Birštono ir kitose rajono pardoutuvėse nėra agurku, pomidorų, o mes prekybininkams šių daržovių negalime įsiūlyti!" ("Tiesa")

DIRBINIAI IŠ KARKLO VYTELIŲ

Kauno "Žilvičio" meno gaminių įmonė šiemet pradėjo gaminti 60 naujų gaminių. Tai įvairūs trikotažo, odos ir pinti dirbiniai. Ypatingai plečiamas gaminių iš vytelių skyrius. Tam tikslui šiemet Šakių rajono, Noreikupio gyvenvietėje, 30 hektarų lauke, buvo pasodinta 17 milijonų žilvičio vytelių. Išaugo gera žaliava pintiems buitiniams krepšeliams, vaikiškų vežimėlių kėbulams, prieškambario baldams. Juos pina meistrai, daugiausia baigę 52-ąją profesinę technikos mokyklą. Pintų gaminių padaugės, kai bus baigtas statyti pintų gaminių cechasis ir vytelių paruošimo baras. ("Tiesa")

PRAEITOS VASAROS ORAI LIETUVOJE

Gamtos išdaigos šią vasarą beveik netrikdė pašarų ruošėjų, javapjovių. Tačiau rugpjūčio antroje pusėje orai pabjuro. Lietus ir įmirkusios dirvos stabdo žiemkenčių sėją. Lietuvoje rugpjūtis lietingiausias vasaros mėnuo. Toks jis ir buvo šiais metais, ypač antroji mėnesio pusė. Birželio ir liepos mėnesiais daugelyje rajonų kritulių iškrito gerokai mažiau už vidutinį daugiamečių kiekį, o rugpjūtyje — apie pusantro karto daugiau. Pirmoje rugpjūčio pusėje žemės ūkio kultūroms buvo net mažoka drėgmės, tačiau, stojus šiltiems orams, jų augimo sąlygos buvo neblogos. Antroji mėnesio pusė buvo labai lietinga. Labai gausiai palijo rugpjūčio dvidešimtosios vakare ir naktį. Tada per parą didesnėje Lietuvos dalyje kritulių iškrito 20-50, Raseinių rajone — 78, Šakių — 83, Jurbarko — net 119 milimetrų. Šių rajonų bulvių, kukurūzų, runkelių, linų, daugiamečių žolių laukuose vietomis telkšojo vanduo. Rugpjūčio trečiąjį dešimtadienį palydavo beveik kasdien, kritulių iškrito net 2-4 kartus daugiau už vidutinį daugiamečių kiekį (nuo 60 iki 135 milimetrų). Didėjo šlapių dirvų plotai ir pasukinėmis rugpjūčio dienomis, tik vietomis jos buvo normaliai drėgnos. Gerokai padidėjo ir oro drėgnumas. Tai stabdė lauko darbus. Vandens upėse daug nepakilo, šiek tiek daugiau tik Nemuno žemupyje, Nevėžio, Šušvės, Šešupės upėse.

Rugsėjis — pereinamasis mėnuo nuo vasaros į rudenį. Pasireiškia pirmieji rudens pranašai — ankstyvosios šalnos. Daugelyje rajonų jos paprastai prasideda mėnesio viduryje (pajūryje — 10 dienų vėliau). Vidutinė rugsėjo temperatūra jau būna 3-4 laipsniais žemesnė už rugpjūčio — 12-13 laipsnių. Kritulių rugsėjyje būna mažiau negu rugpjūčio mėnesį. Daugmetis vidutinis rugsėjo kritulių kiekis — 50-65, vakariniame respublikos pakraštyje — 70-100 milimetrų. ("Tiesa")

BLAIVYBĖ

"Blaivybė" — tai išleistas vienkartinis visuomeninis literatūrinis almanachas. Tai

paranki knyga lektoriui, kovos už blaivybę darbuotojams ir visiems, kas domisi panašia literatūra. Antialkoholinėje kovoje Lietuvoje jau matosi didelių laimėjimų, tačiau ši sunki kova tik įpusėta. Alkoholis dar ir šiandien virsta nelaimėmis šeimose ir keliuose.

Almanache viena moteris rašo savo prisiminimus: "Tėvas prekybininkas retą vakarą pareidavo blaivus. O dar ir draugų pulkas jį dažnai lydėdavo su dainom, girtų šnekom. Neištverė mama — mane ir brolių (vos gimusių) ant rankų išsinešė. Priglaudė senelis.

Ištekėjau už dailininko. Gabus buvo žmogus, bet vis dažniau ir dažniau ieškodavo "įkvėpimo" taurelėje. Pirmagimis dar juto šeimos jaukumą ir tėvo meilę, o ant-rasis sūnus — alkoholio auka.

O brolis? Neturiu brolio. Žuvo ugnies liepsnose. Užmigo girtas su cigarete rankoje...

Apie senelį reikia kalbėti atskirai. Išgyveno 94 metus. Sąžiningas, darbštus, tvarkingas. Puikus kubilius buvo. Apie jį laikraščiai rašė, žmonės ir dabar jį prisimena. Bet kaip pas mus būdavo: už gera juk reikia tuoj nugirdyti žmogų. Senelis visą gyvenimą nerūkė, negėrė, bet senatvėje jau nebepajėgė atsispirti šiai gaivalinei alkoholio srovei, kuri ir nusinešė jį. Nuvaikintas ėjo namo, pargriuvo ir sušalo".

MUZIEJAUS FONDŲ PARODA

Kauno valstybiniame istorijos muziejuje veikia paroda, pavadinta "Iš muziejaus fondų lobyno". Parodoje rodomi eksponatai, kurie papildė muziejaus fondus per pastaruosius penkerius metus. Parodoje beveik 300 muziejinių vertybių.

Pirmą kartą parodoje labai gausiai rodomi VIII-IX amžiaus gintariniai amuletai ir moterų papuošalai. Viena sidabrinė antkaklė sveria daugiau kaip pusantro kilogramo. Įdomūs ir gerai išsilaikę X-XI amžiaus žalvario ginklai ir jų dalys, skandinaviško kalavijo makštys.

Parodoje daug istorinių požiūriu vertingų dokumentų, pvz., 1696 m. Paryžiuje iš-

spausdintas Lietuvos ir Lenkijos žemėlapis; 1640-44 m. Vilniaus universiteto spaustu-
vėje išleistos knygos; 1825 m. Karaliaučiuje
L. Rėzos išspausdintos "Lietuviškos dainos".

Klasinius feodalius santykius atspindi
XVIII a. Žečpospolitos karaliaus Augusto
Stanislovo patvirtintos žemės ir luomų pri-
vilėgijos Alytaus bajorui Sagunavičiui.
1831 m. sukilimo relikvija — vieno iš su-
kilimo vadų generolo Dembovskio kariniu
veiksmų žemėlapis. Čia pat Radvilų manu-
faktūros Slucke tekstilės dirbiniai. Meiseno,
Kopenhagos, japoniškojo porceliano pavyz-
džiai, indai iš kabalto. Parodos įdomybė —
standas su alaviniais kareivėliais, aprengetais
XVIII a. visų Europos valstybių kareivių
uniformomis. ("Tiesa")

TURISTAI Į LATVIJĄ

"Tiesos" skaitytojas rašo: "Jau per še-
šiasdešimt metų gyvenu Mažeikiuose. Ir
anksčiau, ir dabar vis matau pro šalį į Lat-
viją važiuojančius perpildytus autobusus.
Tai ne turistai: dauguma skuba į kaimyni-
nės respublikos parduotuves — vienam ba-
tų reikia, kitai — suknelės.

Štai ir aš jau antri metai po Mažeikių
parduotuves dairausi kostiumo. Nerandu.
Spalvos pilkos, drumzlinos. Prekybininkai
sakė, kad negauna to, ko prašo. Trūksta
vyresnio amžiaus žmogui ir kitų drabužių,
avalynės".

KAUNO DAILININKŲ DARBAI

Vilniuje, Dailės parodų rūmuose, rodo-
mi naujausi kauniečių kūrybiniai darbai.
Tai daugiau kaip pusė tūkstančio paveiks-
lų, grafikos lakštų, skulptūrų, taikomosios
dekoratyvinės dailės pavyzdžių. Juos per
pastaruosius penkerius metus sukūrė apie
200 dailininkų. Tarp autorių — įvairiausių
kartų atstovai, ypač gausu jaunimo.

Kaune šiuo metu dirba daugiau kaip 400
dailininkų, apie pusantro šimto jų yra Dai-
lininkų sąjungos nariai. ("Tiesa")

■ Vengrijos katalikų žinių agentūra "Magyar
Kurir" iki šiol leidusi informacijų biuletenius veng-
rų kalba, dabar pradėjo leisti ir vokiečių bei fran-
cūzų kalbomis.



Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

PORA NEVYKUSIŲ VARDŲ SKAUTŲ IR ATEITININKŲ ORGANIZACIJOSE

Jau nuo seniau skautų suvažiavimuose
vis keliamas klausimas, kad reiktų paga-
liau pakeisti tą nevykusį kažkada kažkieno
pasiūlytą ir per neapsižiūrėjimą skautų va-
dovybės priimtą vardą *vadeiva*, -vė. Visi
daiktavardžiai su priesaga -eiva yra bend-
rosios giminės ir turi ironišką, menkinamą-
ją reikšmę. Tad šalia žodžio *vadeiva* net
nereikėjo pasidaryti žodžio *vadėivė*, nes *va-
deiva* tinka ir vyriškai, ir moteriškai gimi-
nei. Ir vyrai, ir moterys gali būti *vadeivos*.

Žodis *vadeiva* yra ir *Dabartinės lietuvių
kalbos žodyne*. Ten minima, kad jis yra
bendrosios giminės, vartojamas ironiškai ir
duodama jo reikšmė: *menkas vadas*. Didžio-
joje tritomėje *Lietuvių kalbos gramatikoje*
(I t., 330 psl.) taip apie žodžius su priesa-
ga -eiva rašoma:

— Šios priesagos vediniai, padaryti iš
veiksmažodžių (paprastai nepriešdėlinių),
žymi asmenis, turi menkinamąją reikšmę ir
yra bendrosios giminės, pvz.: *mainėiva*,
"kas mainikauja, mainininkas", *mušeiva*
"mušeika", *nederėiva* "niekam tikęs žmo-
gus", *puošėiva* "kas mėgsta puoštis, dabita",
rašėiva "menkas rašytojas, grafomanas",
skundeiva "kas nepamatuotai skundžia,
skundikas", *verteiva* "vertelga, apskrus
komersantas, biznierių". Iš dalies čia šlie-
jasi ir dariniai *kareiva* "kareivis; nevykėlis
karys", *vadeiva* "menkas vadas, kuris di-
džiu dedasi".

Tad labai aišku, kad terminas *vadeiva* yra visiškai netinkamas pavadinti rajono vadovams. Bet ką jo vietoje vartoti? Siūlyčiau dabartinį *Rajono vadą* vadinti *Rajono pirmininku* (juk turime ir *Tarybos pirmininką*), o vietoj *vadeivos* ir *vadėivės* vartoti *vadą* ir *vadę* arba *vadovą* ir *vadovę*.

Ir ateitininkai jau nebe pirmas kartas kelia klausimą, ar tinka mokslą baigusius ateitininkus vadinti *sendraugiais*. Šis klausimas buvo pateiktas balsavimui ir praėjusią vasarą buvusioje Nepaprastoje konferencijoje Toronte. Gaila, kad nebuvo aiškiai pasakyta, koks vardas siūlomas vietoj *sendraugių*. Buvo aiškinama, kad kai kurie siūlo juos pavadinti *vyresniaisiais ateitininkais*, kiti tiesiog siūlo juos vadinti *Ateitininku sąjunga*. Tad balsuotojus šis neaiškumas siek tiek sumaišė. Žinoma, pasiūlymas *sendraugius* pavadinti *Ateitininkų sąjunga* buvo visiškai netikęs. Juk *Ateitininkų sąjunga* (gali ją vadinti ir Federacija) sudaro ne tik *sendraugiai*, o ir jaunučiai, moksleiviai, studentai. Bet būtų labai geras pakaitalas *Vyresnieji ateitininkai*. Diskusijoms laiko buvo labai maža. Viską, atrodo, nulėmė vienas studentas, kuris pasakė, kad jiems, jaunimui, visiškai patinka *sendraugių* vardas, nes tai reiškia "seni draugai", t.y. "nuo seno draugai". Tada visi vyresnieji pagalvojo: "Na, jeigu jau ir jaunimui patinka šis *sendraugių* vardas, tai ko čia jaudintis mums, seniams". Ir buvo nubalsuota *sendraugių* vardą palikti. Tačiau tas studentas nepagalvojo, kad *sendraugis* arba *senas draugas* reiškia ne tik "draugą nuo seno", bet ir "pasenusį draugą". *Sendraugis* gali turėti panašią reikšmę, kaip *senbernis* arba *senmergė*.

Ateitininkams *sendraugis* reiškia "draugą nuo seno", bet kiti, iš šalies į juos žiūrėdami, tuoj pagalvoja, kad šis vardas reiškia "pasenusį draugą, senuką", todėl ir šaiposi, išgirdę *sendraugių* vardą.

Kaip minėta, diskusijoms ir išsiaiškinimams laiko buvo maža, be to, daugumas dalyvių gal buvo per daug pavargę, todėl beveik ir visi kiti pasiūlyti pakeitimai nebuvo priimti. Gerai, kad vis dėlto buvo pri-



KAS SVARBIAUSIA ŽMOGUI?

Japonų visuomeninės nuomonės tyrimo institutas išplatino anketą, kurioje buvo klausiamas: "Jeigu namuose jums reikėtų atsisakyti visų buitinių prietaisų, išskyrus vieną, ką pasiliktumėte?" Anкета buvo skirta vyrams ir moterims, vyresniems nei 15 metų. Rezultatai nustebino specialistus. Pasirodė, kad daugumai reikšmingiausia buityje informacija ir pramoginiai reikiniai. 37% nurodė, kad pasiliktų televizorių, 20% — laikraštį. Tik toliau sąraše buvo minima telefonas, elektros prietaisai, automobilis.

ROBOTAS — ŠLAVĖJAS

Japonų bendrovė Toshiba pagamino naują robotą — valytoją, pramindama jį automatinio šlavėju. Dabar jis naudojamas Kasumigaseki pastatuose Tokyo mieste. Pagrindinis jo tikslas — palaikyti švarą koridoriuose, kuriuos jis išvalo, važiuodamas nuo vieno koridoriaus galo iki kito. Po kelių kartų grindys blizgėte blizga.

Lazerio jutikliai jį vairuoja koridoriais, o ultragarsiniai jutikliai pasako, ar žmonės eina jo priekyje ar ne. Jei priekyje yra žmogus, tai "šlavėjas"

imtas pasiūlymas ateitininkų himne žodį *gamina* ("ateičiai dvasios galiūnus gamina") pakeisti žodžiu *augina*. Jau maždaug prieš metus J. Vaišnys, S.J., siūlė ateitininkų vadams šį žodį keisti. Jis aiškino, kad gaminti galima pusryčius, pietus, vakarienę, įvairias prekes, bet dvasios galiūnams gaminti, deja, mes fabriką neturime... Vietoj žodžio *gamina* jis siūlė pasirinkti *augina* arba *brandina*. Ateitininkų vadovybė pasitarusi Nepaprastos konferencijos dalyviams pasiūlė paprastesnį žodį *augina*. Pasiūlymas buvo vienbalsiai priimtas. Tikėkimės, kad kada nors ir *sendraugiai* taps *vyresniaisiais ateitininkais*.

pasitraukia, o jei žmogus yra jau taip arti, kad nebėra laiko pasitraukti, tai robotas sustoja ir laukia, kol žmogus praeis. Keliui pasidarius laisvam, jis vėl tęsia savo darbą toliau.

Todėl nenusigąskite, jei kuriame nors viešbutyje ar motelyje pamatysite tokį „šlavėją“. Jis yra mandagus — jūsų neužgaus. Kas žino, gal ateityje tokie robotai pakeis lovų paklodes, pataisys lovas, išvalys kambarius. . .

KAMUOLIO GREITIS

Pasaulinės spaudos duomenimis, rekordinį greitį pasiekia golfo kamuoliukas — iki 500 km per valandą. Specialiais matavimų prietaisais buvo užfiksuotas didžiausias futbolo kamuolio greitis — 127 km per valandą. Tokiu greičiu skriedamas kamuolys įveikia 11 m atstumą per 0,3 sekundės. Rekordinis teniso kamuoliuko greitis — 247 km per valandą.

KAI BAUDOS NEPADEDA

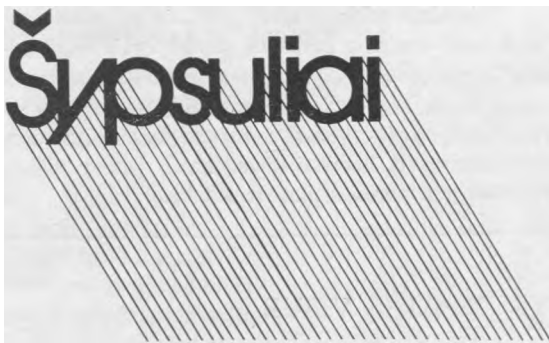
Pagrindinė autoavarijų priežastis JAV greitkeluose — greičio viršijimas ir alkoholis. Bandymas auklėti nedrausmingus vairuotojus baudomis nedavė laukiamo rezultato. Policija kreipėsi patarimo į gydytojus psichiatrus ir psichologus. Jų tyrimai parodė, kad kur kas veiksmingesnės gali būti psichologinio poveikio priemonės. Buvo padarytas bandymas: eismo taisyklių pažeidėjus, sukėlusius pavojingas avarijas, pasiuntė saviąte padirbėti sanitarais ligoninėse, į kurias atveža nukentėjusius auto avarijose. Po tokios nuobaudos vairuotojai ne tik patys nepažeidžia taisyklių, bet ir kitus drausmina.

SENIAUSI ŽEMĖS DIRBIMO ĮRODYMAI

Elektrostatiniu greitintuvu su Van de Grafo generatoriumi ištyrus moliūgo sėklas, rastas iškastinėje indėnų stovykloje Saint Louis rajone, paaiškėjo, kad Šiaurės Amerikos indėnai dirbo žemę jau prieš septynis tūkstančius metų, t.y. pustrėčio tūkstančio metų anksčiau negu buvo manoma.

MĖNULIO KULTUI PAKENKĖ ASTRONAUTAI

Tūkstančiai kinų kilmės tailandiečių atsimetė nuo Mėnulio kulto ceremonijos. Išeiviai iš Kinijos Tailande kasmet švęsavo dešimtojo mėnulio metų mėnesio pilnates naktį. Ant Mėnulio dievo altoriaus buvo nešamos aukos: saldumynai, keptos kiaulių galvos, deginami smilkalai. Tačiau 1985 m., kaip pranešė Bangkoke leidžiamas laikraštis „Tai rat“, maldininkų tebuvo perpus mažiau. Kodėl? Daugumos tikinčiųjų nuomone, Mėnulis prarado šventumą, kai į jį įkėlė koją žmogus.



Dailininkas Antanas Žmuidzinavičius labai ilgai gyveno (1876-1966). Kartą jis vienoje dailės parodoje apžiūrino paveikslus. Prieina prie jo senyva moteris ir nustebusi sako:

— Ponas Žmuidzinavičiau, tai jūs dar gyvas? O aš maniau, kad jau seniai miręs. . .

— Taip, ponia, — atsako Žmuidzinavičius, — stengiuosi gyventi, kad galėčiau dalyvauti jūsų šermenyse. . .

Žinomas vokiečių gydytojas ir filosofas Markus Hercas (1747-1803) kartą aplankė ligonį, kuris gydėsi iš knygų, susirasdamas sau tinkamą receptą. Išgirdęs apie tokį gydymosi metodą, jis pasakė:

— Žinau, kokia bus jūsų mirties priežastis. Mirsite nuo korektūros klaidos.

Keletas italų dirigentų, tarp jų Toscanini ir Mascagni, buvo pakviesti dalyvauti festivalyje, skirtame kompozitoriaus Verdi garbei. Mascagni sutiko diriguoti tik su sąlyga, kad jam būtų užmokėta daugiau negu dirigentui Toscanini.

— Mano honoraras turi būti didesnis, — sakė jis, — aš turiu gauti nors viena lyra daugiau.

Direkcija sutiko. Festivaliui pasibaigus, Mascagni gavo... vieną lyrą. Mat tame festivalyje Toscanini dirigavo nemokamai.

Vokiečių poetas H. Heine kartą taip pasakė apie vieną įžymią solistę, kurios apkūnumas visiems krisdavo į akis:

— Tai dramblys, prarijęs lakštingalą.

Skamba telefonas:

— Alio! Ar čia gyvulių apsaugos draugija?

— Taip.

— Prašau jus, atsiųskite čia ką nors. Mūsų kieme medyje sėdi laikanešys ir įžeidinėja mūsų mylimą šunį.

Rinkiminio mitingo metu politinis veikėjas gauda raštelį, kuriame parašyta vienas žodis — “Durnius”.

— Brangūs piliečiai, — ramiai pareiškė jis. — Aš dažnai gaudavau laiškų, kuriuos žmonės pamiršdavo pasirašyti, bet štai pirmą kartą gaunu laišką, kuriame yra parašas, bet nėra teksto!

TRUMPAI IŠ VISUR

■ JAV-se 1985 m. užsidarė 95 katalikų pradžios ir aukštesnės mokyklos, sumažėjus moksleiviams ir pakilus išlaikymo išlaidoms.

■ Tarp katalikų ir stačiatikių teologų gegužės pabaigoje ir birželio pradžioje vyko ketvirta plenarinė sesija, svarstant vienybės klausimus. Dalyvavo 24 katalikų atstovai ir 19 stačiatikių, kurių delegatai buvo iš Konstantinopolio, Aleksandrijos, Antiochijos, Serbijos, Rumunijos, Bulgarijos, Kipro, Lenkijos, Čekoslovakijos ir Suomijos. Maskvos ir Gruzijos atstovai negalėjo atvykti.

■ Airijos gyventojai atmetė vyriausybės pasiūlymą leisti skyrybas. Už skyrybų legalizavimą balsavo 37%, prieš — 63%.

■ JAV lenkų Čenstakavos šventovėje Doylestowne, Pensilvanijoje, birželio 14 d., minint baisiuosius trėmimus, įvyko pamaldos už Lietuvą. Tokias pamaldas surengti paragino Filadelfijos kardinolas Krol, o jas organizavo prie tos šventovės besidarbuojąs lietuvų kilmės vienuolis kun. Timotiejus Burkauskas, O.S.P. Susirinko daugiau kaip 3.000 maldininkų. Kai kurie buvo atvykę iš tolimų miestų. Vyriausias mišių celebrantas buvo iš Romos atskridęs prel. L. Tulaba. Giedojo Apreiškimo parapijos choras, atvykęs iš Brooklyno. Pamokslus pasakė kun. K. Pugevičius ir kun. dr. Ant. Paškus, primindami deportacijų baiausmą. Po pamaldų Filadelfijos tautinių šokių grupė “Aušrinė” pašoko keletą taut. šokių. Buvo sugiedotas ir Lietuvos himnas. Šias pamaldas už Lietuvą plačiai ir palankiai aprašė Čikagoje leidžiamas lenkų dienraštis “Dziennik Związkowy”.

■ Seselė Liucija, viena iš trijų, mačiusių Marijos apsišventinimą Fatimoje, tebėra gyva, dabar jau sulaukusi 79 m. amžiaus. Yra gana trapios sveikatos.

■ Vengrijos primas kardinolas Laszlo Lekai mirė birželio 30 d., sulaukęs 76 m. Mirė, gavęs širdies smūgį.

■ Naujas Bažnyčios sinodas bus šaukiamas 1987 m. rudenį svarstyti pasauliečių reikalams.

■ Popiežius Jonas Paulius II perspėjo Canterbury arkivyskupą Robertą Runcie, kad anglikonų linkimas moteris šventinti kunigais padidintų kliūtis susivienyti abiem Bažnyčioms.

■ JAV Aukščiausias teismas nusprendė, kad šio krašto konstitucija nesuteikia teisės homoseksualams turėti intymius tarpusavius santykius. Už tai jie galės būti baudžiami.

■ Iš Vatikano pranešama, kad birželio 30 d., popiežiui Jonui Pauliui dalyvaujant, buvo perskaitytas dekretas apie stebuklą, priskiriamą Dievo tarno arkiv. Jurgio Matulaičio užtarimui. Tuo baigtas beatifikacijos vyksmas. Tai paskutinis žingsnis į arkiv. J. Matulaičio paskelbimą palaimintuoju, kas įvyks 1987 m. birželio 14 d.

■ Vysk. Julijonas Steponavičius šiemet švenčia kunigystės auksinį jubiliejų. Kunigu buvo įšventintas 1936 m. Vyskupu buvo konsekruotas 1955 m. Kai kurį laiką buvo vysk. K. Paltaroko pagalbininkas, bet 1957 m. Apaštalių Sostas jį paskyrė Panevėžio ir Vilniaus vyskupijų apaštališkuoju administratoriumi. Šias pareigas pradėjo eiti 1958 m., po vysk. Paltaroko mirties. Tačiau komunistinė valdžia 1961 m. sausio 24 d. jį suėmė ir ištremė į Žagarę. Vysk. Steponavičiaus kunigystės 50 metų sukakties proga popiežius Jonas Paulius II jam pasiuntė laišką, kuriame pagyrė jo drąsą, jo ryžtą kovoti su kliūtimis. Pažymėjo, kad visa Bažnyčia yra su juo. Popiežius, prisiminęs rašo. Steponavičiaus pakonsekravimą ir darbą, viso: “Tavo krūtinė . . . tapo tarytum tvirtovė, ginanti krikščioniškąjį tikėjimą, kurio nei vėjai, nei audros neįstengė įveikti. . . Taipai nepalaužiamo tvirtumo vėliava. . . Ištverk, Geriamasis Broli. . . savo tikėjimo išpažinime, drąsiaiame mūsų religijos liudijime. . . Iš savo pusės meile, malda ir visais kitais galimais būdais būsiu su tavimi, ypač artėjant 600 metų sukakčiai nuo krikščionybės pradžios lietuviškame Vilniaus krašte”.

■ Nikaragva ištremė vyskupą Pablo Antonio Vega, Nikaragvos vyskupų konferencijos viceprezidentą, 66 metų. Tai jau antras dvasininko ištėmimas. Prelatui Bismarck Carballo, išvykusiam lankytis Europoje, nebuvo leista sugrįžti.

■ Kun. Antanas Bunga Vokietijos vyskupų konferencijos raštu paskirtas penkeriems metams lietuvių sielovados direktoriumi — delegatu. Tame rašte vyskupų konferencijos pirmininkas kard. J. Hoefneris dėkoja kun. Bungai už ilgametę veiklą Augsburgų vyskupijoje ir už bendradarbiavimą su ankstyvesniais lietuvių sielovados vadovais: kun. kapucinu Alfonsu Bernatonių, prel. dr. Jonu Aviža ir kun. kapucinu Konstantinu Gulbinu. J. Pr.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

600 metų Lietuvos krikšto sukakties proga skelbiame dvidešimt aštuntąjį straipsnio konkursą. Daugumas siūlomų temų turi ką nors bendra su krikščionybe, bet pridėdame vieną kitą ir kitokios rūšies temą, tinkančią ypač jaunimui.

Siūlome šias temas:

1. Ką krikščionybė davė Lietuvai?
2. Ką man reiškia būti krikščioniu?
3. Gyvos krikščioniškosios dvasios bruožai.
4. Bažnyčios reikšmė krikščionio gyvenime.
5. Krikščioniškosios dorovės pagrindai.
6. Bažnyčia ir pasaulis.
7. Lietuvių išeivijos religiniai uždaviniai.
8. Krikščioniško gyvenimo pavyzdys (čia galima aprašyti, kad ir beletristine forma, kokį nors pavyzdinę, idealų krikščionį, tikrą ar fantazijos sukurtą).
9. Ar mūsų jaunimo organizacijos padeda ugdyti gyvąją krikščionybę?
10. Ar verta dalyvauti lietuviškoje veikloje ir lietuvių organizacijose?
11. Kiek įtakos turi tėvų nuomonė, pasirenkant studijų šaką, profesiją ir gyvenimo draugą ar draugę?
12. Ko dabartinis mūsų jaunimas labiausiai trokšta ir siekia?

Šiame konkurse dalyviams paliekame daugiau laisvės, griežtai neskiriame temų suaugusiems ir jaunimui. Visas temas gali rašyti ir suaugusieji, ir jaunimas, tik jaunimas turi paminėti, kad straipsnis skiriamas jaunimo konkursui. Mat jaunimui bus taikomi švelnesni reikalavimai. Taip pat paliekame laisvę ir šiek tiek kitaip formuluoti temas, laikantis čia nurodytos medžiagos.

Rašinius, pasirašytus slapyvardžiu, įdėjus į atskirą vokelį savo tikrąją pavardą, adresą ir telefoną, atsiųsti redakcijai iki 1987 m. kovo mėn.

1 dienos. Premijoms turime 1500 dol. Premijų skaičių ir didumą nustatys konkurso vertinimo komisija, kurią sudaro: Danutė Bindokienė, Regina Kučienė, Adolfas Markelis, Nijolė Užbalienė ir Leonas Zaremba, S.J. Laimėtojams premijos bus įteiktos “Laiškų lietuviams” metinėje šventėje 1987 m. gegužės mėn. 17 d.

ATEINANČIŲ METŲ EKSKURSIJA

Ateinančių metų birželio mėn. pradžioje planuojame ruošti ekskursiją į Jugoslaviją. Ten aplankytume pačias įdomiausias šios šalies vietas ir, persikėlę laivu per Adrijos jūrą, atvyktume į Italiją. Aplankę Pompėją, Capri salą ir kitas įdomybes, vyktume į Romą, kur bus krikščionybės Lietuvoje 600 metų sukakties minėjimas ir arkiv. Matulaičio palaimintuoju paskelbimo iškilmės. Plačiau apie šią ekskursiją pranešime vėliau, kai turėsime daugiau konkretnių žinių.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užbalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 312-737-8400. Nekaltai Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.